

Aktiverande lärmiljöer

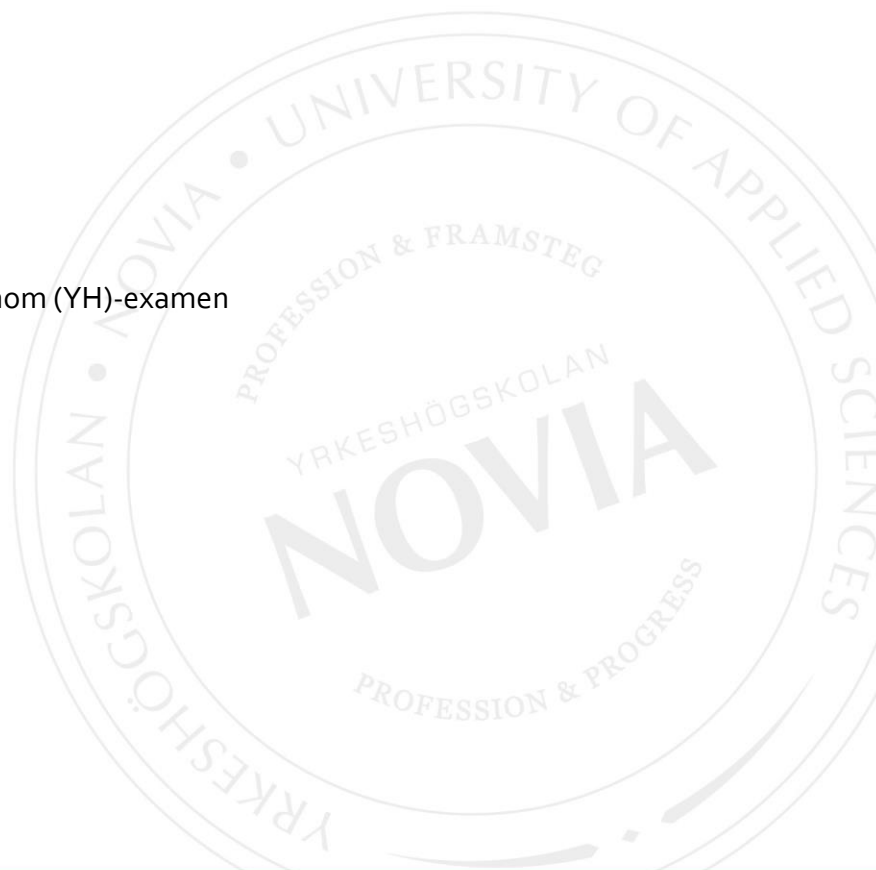
En kvantitativ studie om miljöns förutsättningar för fysisk aktivitet på daghem i Österbotten

Jemine Hjulfors

Examensarbete för socionom (YH)-examen

Utbildning till socionom

Vasa 2022

EXAMENSARBETE

Författare: Jemine Hjulfors

Utbildning och ort: Socionom, Vasa

Inriktningsalternativ/Fördjupning: Småbarnspedagogik

Handledare: Viktor Matintupa & Ralf Lillbacka

Titel: Aktiverande lärmiljöer. En kvantitativ studie om miljöns förutsättningar för fysisk aktivitet på daghem i Österbotten.

Datum 10.11.22

Sidantal 38

Bilagor 2

Abstrakt

Detta examensarbete behandlar de fysiska lärmiljöerna inom småbarnspedagogiken och dess påverkan på barnets lek och rörelse. Syftet med examensarbetet var att ta reda på hur småbarnspedagoger i Österbotten upplever daghemmets inomhus-, utomhus- och närliggande miljöer som grund för en fysiskt aktiv verksamhet. De centrala frågeställningarna för arbetet var vilka möjligheter och begränsningar som daghemmets inomhus- och utomhusmiljö medför samt hur man kan utnyttja daghemmets närliggande miljöer för fysisk aktivitet.

Arbetets teori omfattas av bakgrunden till fysisk aktivitet, det vill säga de styrdokument som står som grund för småbarnspedagogiken, samt de nationella rekommendationerna för rörelse under småbarnsåren. Teorin innefattar även information om hur fysisk aktivitet påverkar barnets motoriska-, sociala- och kognitiva utveckling samt allmänna hälsa och välbefinnande.

Jag har genomfört en kvantitativ undersökning i form av en enkätstudie där jag undersökt hur småbarnspedagoger i Österbotten upplever daghemmets fysiska miljöer. Enkäten skickades ut till 74 av 98 svenskspråkiga daghem i Österbotten, där en behörig småbarnspedagog eller flera pedagoger tillsammans fyllde i enkäten.

Resultatet av undersökningen visar att många pedagoger i Österbotten upplever att daghemmets inomhusmiljö begränsar aktiva lekar och att ytorna inte är optimalt utformade. Det framkom även att många pedagoger upplever en avsaknad av naturmaterial på daghemmets utegård. I studien framkom att daghemmens närliggande miljöer var tillgängliga, aktiverande och trygga.

Språk: Svenska

Nyckelord: Småbarnspedagogik, fysisk aktivitet, lärmiljö

BACHELOR'S THESIS

Author: Jemine Hjulfors

Degree Programme: Social welfare, Vaasa

Specialization: Early childhood education

Supervisor(s): Viktor Matintupa & Ralf Lillbacka

Title: Activating learning environments. A quantitative inquiry about the environment and its qualifications for physical activity on day care centres in Ostrobothnia.

Date 10.11.2022

Number of pages 38

Appendices 2

Abstract

This Bachelor's thesis covers physical learning environments within early childhood education and its effects on children's play and movement. The purpose of this thesis is to learn how preschool teachers in Ostrobothnia experience the day care centre's indoor-, outdoor- and adjoining environments. The key questions for the thesis were which possibilities and limitations the day care centre's indoor- and outdoor environments bring and how the day care centre's adjoining environments can be utilised for physical activity.

The theory covers the background of physical activity, that is regulatory documents that stand as a basis for early childhood education, as well as the national recommendations for movement during the early years of life. The theory also includes information about how physical activity affects the child's motor-, social- and cognitive development as well as general health and wellbeing.

I implemented a quantitative survey where I examined how preschool teachers in Ostrobothnia experience the day care centre's physical environments. The survey was sent out to 74 of 98 Swedish-speaking day care centres in Ostrobothnia, where one qualified preschool teacher or several preschool teachers together filled out the survey.

The result of the survey shows that a lot of preschool teachers experience that the day care centre's indoor environment restrict active plays and that many areas aren't optimally planned. It also appeared that many preschool teachers experience an absence of natural materials in the day care centre's outdoor area. The study showed that the day care centre's adjoining environments where available, physically activating and safe.

Language: Swedish
learning environments

Key words: Early childhood education, physical activity,

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	1
2	Syfte och frågeställningar.....	2
3	Styrdokument.....	2
3.1	Konventionen om barnens rättigheter	3
3.2	Lag om småbarnspedagogik.....	3
3.3	Grunderna för planen för småbarnspedagogik.....	4
3.4	Småbarnspedagogik i rörelse	5
4	Tidigare forskning.....	6
5	Fysisk aktivitet.....	7
5.1	Rekommendationer	8
5.2	Fysisk aktivitet i samband med barnets utveckling.....	9
5.2.1	Motorisk utveckling.....	9
5.2.2	Psykisk utveckling.....	10
5.2.3	Social utveckling	11
6	En fysiskt aktiverande lärmiljö	11
6.1	Rörelse inomhus.....	12
6.2	Rörelse utomhus	13
6.3	Rörelse i närmiljön.....	14
6.4	Utformning av lärmiljöer	15
6.4.1	Pedagogens roll.....	15
6.4.2	Barnets roll	16
7	Empirisk del	18
7.1	Metodval.....	18
7.2	Urval.....	19
7.3	Datainsamling.....	20
7.4	Analysmetod	21
8	Resultatredovisning	21
8.1	Inomhusmiljön.....	22
8.2	Utomhusmiljön.....	28
8.3	Daghemmets närliggande miljöer	30
9	Sammanfattning och slutdiskussion	33
9.1	Resultatdiskussion.....	33
9.2	Kritisk granskning.....	36
9.3	Förslag på fortsatt forskning och slutreflektion	37
	Källförteckning.....	39

Bilagor.....	41
--------------	----

1 Inledning

Ett av de största hoten mot barns hälsa idag är övervikt och bland 5–8-åriga barn i Finland är mellan 10 och 20 procent överviktiga. Det överlägset bästa sättet att förebygga övervikt och de relaterade sjukdomar som övervikten så småningom kan leda till är genom att uppfylla rekommendationerna för fysisk aktivitet (Småbarnspedagogik i rörelse, 2015, 28-29). Många barn spenderar en stor del av sin vakna tid inom småbarnspedagogiken vilket innebär att verksamheten har ett stort ansvar vad gäller uppfyllandet av dessa rekommendationer. Småbarnspedagogiken är en viktig plats för etableringen av barnets rörelsemönster och hälsobeteenden och verksamheten är med och sätter grunden för barnets livslånga hälsa. (Svanbäck-Laaksonen 2022, 1)

Under en praktikperiod i mina socionomstudier introducerades jag till programmet ”småbarnspedagogik i rörelse” genom min handledare. Genom att studera programmet och ta del av material väcktes ett intresse för fysisk aktivitet och rörelse under småbarnsåren. Jag diskuterade mycket med min handledare om hur man som småbarnspedagog kan skapa en fysiskt aktiv verksamhet som förebygger stillasittande. Något som jag noterade var hur varje diskussion präglades av den fysiska miljöns möjligheter och begränsningar. Vid utformningen av den pedagogiska verksamheten är småbarnspedagogen i allra högsta grad påverkad av de fysiska miljöerna och pedagogen behöver ha ett inspirerat förhållningssätt till rörelse för att kunna locka barnet till aktiva lekar. När vi idag står med utmaningen att den fysiska aktiviteten byts ut mot skärmtid och internetanvändningen går ner i åldrarna behöver pedagogen hitta nya lösningar för att aktivera barnet (Sollerhed 2019, 17-18).

Den fysiska miljön utgör grunden för de aktiviteter och lekar som barnet initierar och ibland uttrycker vi miljön som ytterligare en pedagog. Miljön ska inspirera och utmana barnets utveckling, upplevelser och lärande och den ska utformas från barnets individuella behov. Det ska vara enkelt för barnet att inspireras och bli inspirerat av andra. Pia Björklid, professor vid lärhögskolan i Stockholm beskriver att den fysiska miljön behöver vara självinstruerande. Detta innebär att barnet i den miljö som den befinner sig i inte ska behöva be om hjälp utan att miljön ska vara anpassad så att de kan ta egna initiativ. När pedagogen utformar den fysiska miljön behöver man se omvärlden från barnets perspektiv och tillhandahålla lösa material som barnet själv kan skapa miljöer utifrån. (Andersson & Fagerström, 2020, 71-72)

I mitt examensarbete har jag valt att studera hur pedagoger upplever daghemmets inomhus-, utomhus- och närliggande miljöer som förutsättning för fysisk aktivitet. I småbarnspedagogiken har pedagogerna det övergripande ansvaret i att planera, utvärdera och utveckla verksamheten så att den genomförs planenligt och så att målen uppnås. Detta genomförs i samarbete med den övriga personalen inom småbarnspedagogiken (Utbildningsstyrelsen, 2022). Det är alltså på pedagogens ansvar att tillsammans med den övriga personalen på avdelningen bedriva en rörelsepedagogik som stödjer barnets utveckling, hälsa och välmående. Trots att det är pedagogens uppdrag att skapa lämpliga miljöer för lek och rörelse sätter miljöns egenskaper och ekonomin sina begränsningar. För små utrymmen, dålig planering och plana utegårdar gör det svårare för pedagogerna att inspirera barnen till varierade rörelselekar. En bra inomhus- och utomhusmiljö kan och andra sidan resultera i att barnet på egna initiativ springer, hoppar, klättrar, upptäcker, balanserar, ålar och kryper. Jag vill i mitt examensarbete ta reda på hur pedagogerna ser på förutsättningarna för fysisk aktivitet i daghemmets olika miljöer.

2 Syfte och frågeställningar

Syftet med detta examensarbete är att studera den fysiska miljön inom småbarnspedagogiken och vilken påverkan den har på barnets lek, rörelse och fysisk aktivitet. Jag kommer att undersöka hur småbarnspedagoger i Österbotten upplever daghemmens inomhus-, utomhus- och närliggande miljöer som grund för en fysiskt aktiv småbarnspedagogisk verksamhet.

Frågeställningar som kommer att stå som grund för mitt arbete är:

- Vilka möjligheter och begränsningar ser småbarnspedagogen för rörelse i daghemmets inomhusmiljö?
- Hur upplever småbarnspedagogen utegården som en plats för fartfyllda och fantasifulla lekar och aktiviteter?
- På vilket sätt utnyttjar daghemmen närmiljön och naturen för att främja fysisk aktivitet?

3 Styrdokument

Följande kapitel tar fasta på de styrdokument som står som grund för småbarnspedagogiken. Utifrån barnkonventionen, lagen om småbarnspedagogik samt grunderna för planen för

småbarnspedagogik beskrivs bakgrunden till fysisk aktivitet och aktiverande lärmiljöer inom den småbarnspedagogiska verksamheten. Jag kommer ytterligare att ta fasta på det nationella programmet ”småbarnspedagogik i rörelse” och utvecklingsarbetet kring fysisk aktivitet och rörelse under småbarnsåren.

3.1 Konventionen om barnens rättigheter

FN:s konvention om barnets rättigheter antogs den 20 november 1988 av FN:s generalförsamling och blev en del av finsk lagstiftning 1991. Det grundläggande syftet med barnkonventionen är att garantera alla barns mänskliga rättigheter. En nyckel för att förstå den omfattande konventionen är genom avtalspunkten som oblikerar att alltid prioritera barnets bästa. Tolkningen av barnets bästa är alltså förenlig med alla artiklar i barnkonventionen. (Unicef, u.å.)

Kommittén för barnets rättigheter har även utsett fyra allmänna principer utifrån barnkonventionen. De allmänna principerna består av icke-diskriminering, barnets rätt till liv, prioritering av barnets bästa, överlevnad och utveckling och barnets rätt att höras. (Lapsenoikeudet, u.å.) När man planerar och utformar den pedagogiska verksamheten är ”barnets bästa” en viktig utgångspunkt och pedagogen bör alltid se till barnets individuella bästa. Vad gäller motorik och rörelse har barnen olika utgångspunkter och pedagogen kan behöva anpassa leken efter barnets utvecklingsnivå. Detta är något som behöver synas i den individuella planen för barnet och i den dagliga verksamheten. Enligt de allmänna principerna har barnet även rätt till att få sina åsikter och önskningar hörda. Vid utformandet av daghemmets fysiska lärmiljöer är barnets perspektiv och barnperspektivet i allra högsta grad viktiga och barnets delaktighet främjar den fysiska aktiviteten.

Den artikel i barnkonventionen som påverkar barnets fysiska aktivitet och utveckling i allra högsta grad är artikel 31 som behandlar barnets rätt till lek, vila och fritid. Fysisk aktivitet och lek främjar både den fysiska och psykiska hälsan och hjälper barn att lära sig interagera och samarbeta med andra. Den fysiska aktiviteten främjar även inkludering och barnets känsla av att delta i ett positivt sammanhang. (Unicef, u.å.)

3.2 Lag om småbarnspedagogik

I lagen om småbarnspedagogik 540/2018 fastställs att syftet med småbarnspedagogiken är främja varje barns utveckling och hälsa till en helhetsmässig uppväxt. Detta ska göras i enlighet med barnets ålder och utveckling med ett individuellt förhållningssätt.

Verksamheten ska stöda barnets förutsättningar för inläring och sträva till jämlikhet. (Lag om småbarnspedagogik 540/2018)

För att främja fysisk aktivitet behöver man inom småbarnspedagogiken skapa en aktiverande lärmiljö. Lagen om småbarnspedagogik 2018/540 beskriver att den småbarnspedagogiska miljön ska främja lärande och utveckling. Förutom den fysiska lokalen ska även den småbarnspedagogiska miljön tillhandahålla ändamålsenliga och säkra redskap. Vid utformandet av lärandemiljön behöver man beakta barnets ålder, utveckling och andra omständigheter för att skapa en lämplig miljö. Småbarnspedagogiken ska kunna säkra en hälsosam och trygg miljö som är inkluderande och tillgänglig för alla barn. (Lag om småbarnspedagogik 540/2018)

Regeringens proposition (RP 40/2018) beskriver hur barnets bästa ska styra planeringen och ordnandet av den småbarnspedagogiska verksamheten. Barnets bästa ska beaktas separat i varje situation när det kommer till det enskilda barnet eller en barngrupp. Utifrån barnkonventionens riktlinjer om barnets rättigheter ska småbarnspedagogiken prioritera barnets bästa, barnets rätt till lek, vila och fritid samt barnets rätt att bli hörd. I regeringens proposition (RP 40/2018) finns även bestämmelser om den pedagogiska miljön. Enligt propositionen omfattar miljön för småbarnspedagogik den byggda miljön, det vill säga lokalerna i daghemsenheten och närmiljön, såsom gården och den närliggande miljön.

3.3 Grunderna för planen för småbarnspedagogik

Grunderna för planen för småbarnspedagogik är en nationell föreskrift som utfärdades 2018 av utbildningsstyrelsen. Planen bygger till största del på lagen om småbarnspedagogik 540/2018. Den grundläggande värderingen bygger på barnets rätt till småbarnspedagogik samt målen för den småbarnspedagogiska verksamheten. Utifrån grunderna för planen för småbarnspedagogik ska även en lokal plan för småbarnspedagogik göras upp där man ytterligare befäster värderingar och den individuella planen för barnet. (Grunderna för planen för småbarnspedagogik, 2018, 7)

I grunderna för planen för småbarnspedagogik beskrivs en hälsosam och hållbar livsstil som en del av värdegrunden. Den småbarnspedagogiska verksamheten har som uppgift att vägleda barnet till hälsosamma levnadsvanor, såsom en hälsosam kost och en fysiskt aktiv livsstil (Grunderna för planen för småbarnspedagogik, 2018, 21). Man ser barnen som aktiva aktörer som är nyfikna och som vill lära sig. Barnen lär sig genom att leka, röra på sig, och

utforska och lärandeprocessen sker överallt (Grunderna för planen för småbarnspedagogik, 2018, 22).

I kapitel 3.2 i grunderna för planen för småbarnspedagogik beskrivs det att lärmiljöerna inom småbarnspedagogiken ska locka barnet till fysisk aktivitet och lek. Omgivningen ska uppmuntra barnets nyfikenhet och stödja dem till att utforska omvärlden med hela kroppen. Vid utformandet av lärmiljöerna ska barnets intressen beaktas och personalen ska vara lyhörda vad gäller barnets individuella behov och färdigheter. I den fysiska lärmiljön ska man tydligt kunna se barnets egna lekar och idéer. En grundförutsättning för färdfyllda aktiviteter och lekar, men även vila och återhämtning, är mångsidiga lärmiljöer som är anpassade efter barnen. En viktig aspekt för att kunna inkludera alla barn i aktiviteter och lekar är att arbeta flexibelt med olika stora grupper. (Grunderna för planen för småbarnspedagogik, 2018, 33-34)

Lärmiljöerna består förutom inomhusliga utrymmen även av daghemsgården, naturen, lekparker och den övriga byggda miljön och är en minst lika viktig del av den verksamheten. De här miljöerna tillhandahåller material, upplevelser och varierande möjligheter till att leka och undersöka. Miljöerna ska utnyttjas som platser för fysisk aktivitet, naturupplevelser och lärande. Även redskap och material är en del av lärandemiljön och barnet ska ha tillgång till säkra och mångsidiga redskap. Pedagogen ska anpassa material och redskap till barnets individuella behov av stöd. (Grunderna för planen för småbarnspedagogik, 2018, 34)

3.4 Småbarnspedagogik i rörelse

Småbarnspedagogik i rörelse är ett riksomfattande program som lanserades i januari 2015. Programmets syfte är att främja fysisk aktivitet och välbefinnande inom småbarnspedagogiken och riktar sig till kommunala småbarnspedagogiska enheter. Lagen om småbarnspedagogik, grunderna för planen för småbarnspedagogik och rekommendationerna för fysisk aktivitet under de första åren står som grund för programmet. Småbarnspedagogik i rörelse erbjuder daghemspersonalen redskap för att öka barnets fysiska aktivitet samt utbildning för att utveckla pedagogens eget arbete med utgångspunkt i grunderna för planen för småbarnspedagogik. (Småbarnspedagogik i rörelse, 2015, 5)

I ett samarbete mellan många olika aktörer har projektet Småbarnspedagogiken i rörelse utvecklats sedan 2012. Genom åren har utvecklingsnätverket preciserat målen och organiseringen av verksamheten och 2015 blev verksamheten ett nationellt program genom Valo Finlands Idrott rf. Småbarnspedagogik i rörelse strävar efter att nå ut till kommunerna,

som själva fattar beslut om att man vill gå med i programmet. Alla typer av dagvård kan registrera sig i programmet och enheterna väljer själva från vilka utgångspunkter som man vill utföra verksamheten. Daghemsenheter får genom småbarnspedagogik i rörelse konkreta verktyg för att planera, genomföra och utvärdera målsättningarna. Som stöd för att genomföra programmet tillhandahålls handböcker för personalen, ledarskapet och aktörer i kommunen. Tillsammans med barnen har man även utvecklat en idéhandbok för att främja deras delaktighet i utvecklandet av verksamheten. (Småbarnspedagogik i rörelse, 2015, 11)

Programmets preciserade mål är att småbarnspedagogiken ska ge barnet möjlighet till minst två timmar fysisk aktivitet varje dag. Utifrån rekommendationerna för fysisk aktivitet skulle detta alltså innebära att två tredjedelar av barnets dagliga behov tillgodoses i den småbarnspedagogiska verksamheten (Småbarnspedagogik i rörelse, 2015, 7). Den rekommenderade mängden fysisk aktivitet stödjer en normal fysisk tillväxt och utveckling hos barnet. Det fysiskt aktiva barnet växer och blir uthållig, stark, snabb och smidig och klarar av olika utmaningar i vardagen som förutsätter fysisk funktionsförmåga. (Småbarnspedagogik i rörelse, 2015, 28).

Småbarnspedagogik i rörelses mål är att stödja kommunala instanser och chefer inom småbarnspedagogiken i utvecklingen av en motionsvänlig verksamhetskultur. Verksamhetskulturen bygger på lagen om småbarnspedagogik och andra dokument som styr småbarnspedagogiken och grundar sig på barnets rätt till att växa, röra på sig och utvecklas. Tillsammans med vårdnadshavarna ska den småbarnspedagogiska verksamheten lägga grunden för en livsstil som värnar om hälsa och välbefinnande och som främjar fysisk aktivitet. Målet är att kunna inspirera barnen till att röra på sig på många olika sätt och känna glädje över att röra på sig. (Småbarnspedagogik i rörelse, 2015, 7).

4 Tidigare forskning

Eftersom fysisk aktivitet är en viktig del av barnets motoriska-, kognitiva- och sociala utveckling så har det forskats en hel del i hur den fysiska daghemsmiljön påverkar på barnets lek och rörelse. I det här kapitlet kommer jag att kort redogöra för några undersökningar som gjorts på olika daghem och vilka effekter som lärmiljöerna haft på barnens lek och fysiska aktivitet.

I en forskning av Ingrid Fjørtoft (2014) undersöktes naturområdets påverkan på barnets lek och motoriska förmåga. I forskningen studerades två grupper av fem- till sjuåriga barn på

daghem i Telemark, Norge, under en nio-månaders period. Den ena gruppen, bestående av 46 barn, erbjöds fri lek och mångsidiga aktiviteter i ett skogsområde i daghemmets närliggande miljö. Gruppen använde sig av skogsområdet 1-2 timmar varje dag under hela året. Den andra jämförelsegruppen, bestående av 29 barn, använde den traditionella utomhuslekplatsen en till två timmar varje dag och besökte daghemmets närliggande skogsområden endast sporadiskt. Skogsområdet som gruppen använde sig av i forskningen bestod av 6,8 hektar åkrar och skog med varierande topografi. Mångfalden i naturområdet gav barnen möjlighet till varierade rörelser och fantasifulla lekar. Efter interventionsperioden kunde man observera en märkbar förbättring av den motoriska förmågan hos de barn som använt sig av naturområdet varje dag. Barnen blev påfallande bättre på att bemästra ett robust och ostrukturerat landskap och uppvisade förbättringar i bland annat balans och kondition. (Fjørtoft 2014, 27)

I en tvärsnittsstudie av Kristen Copeland m.fl. (2015) studerades vilka av daghemmets egenskaper som är förknippade med barns måttliga- och kraftiga fysiska aktivitet. Forskningen utvärderade samband mellan 23 egenskaper (t.ex. faciliteter och personalutbildning) och utförda tiden av rask fysisk aktivitet (MVPA) hos 388 slumpmässigt utvalda barn från 30 daghem i Ohio, USA. I studien hade 90% av daghemmen 2 eller flera timmar schemalagda utevistelser per dag, men endast 40% av daghemmen nådde upp till det uppsatta målet. 32% av barnen hade ingen utomhustid alls under daghemsdagen. Av de barn som hade 60 minuter eller mer utomhustid per dag kunde man se en markant skillnad i hur mycket rask fysisk aktivitet som barnet hade under dagen. Vad gäller andra egenskaper såsom lekplats inomhus, stor utomhuslekplats, bärbara- eller fasta redskap och utbildning för personal kunde man inte se ett tydligt samband med mellan dessa och rask fysisk aktivitet. (Copeland m.fl., 2015)

5 Fysisk aktivitet

Den dagliga fysiska aktiviteten kan vara avgörande för barnets hälsa och välbefinnande. Under barndomen utvecklas förmågor, vanor och attityder som följer med resten av livet. Barn har ett medfött rörelsebehov, men nya stillasittande aktiviteter via surfplattor och mobiltelefoner upptar alltmer det moderna barnets tid. Trots att vi idag vet betydligt mer om effekterna av fysisk aktivitet och stillasittande så rör sig en stor andel av den yngsta befolkningen alldeles för lite och för sällan (Sollerhed 2019, 11). Följande kapitel tar fasta på de rekommendationer som finns för rörelse under småbarnsåren och på vilka sätt den fysiska aktiviteten påverkar barnets motoriska-, sociala- och kognitiva utveckling.

5.1 Rekommendationer

Som bakgrund för rekommendationerna för fysisk aktivitet finns FN:s konvention om barnets rättigheter, som behandlar rörelse och fysisk aktivitet i nästan alla artiklar om innehållsliga rättigheter. De artiklar i barnkonventionen som är centrala för rekommendationerna bygger på de vuxnas skyldighet att stödja barnets växande och utveckling och hjälpa barnet att nå sin fulla potential. Barnet har rätt att åtnjuta rättigheterna utan någon form av diskriminering. Förutom barnets rättigheter som fastställs i FN:s konvention betonas betydelsen av fysisk aktivitet och rörelse även i lagen om småbarnspedagogik, lagen om grundläggande utbildning och idrottslagen. De uppdaterade rekommendationerna för fysisk aktivitet från 2016 är beredda och godkända av styrgruppen för hälso- och välfärdsfrämjande motion (TEHYLI), och är samordnade av undervisnings- och kulturministeriet tillsammans med social- och hälsovårdsministeriet. (Undervisnings- och kulturministeriet, 2016, 6-7)

Mångsidig fysisk aktivitet av varierande intensitet stödjer barnets uppväxt, utveckling och välbefinnande. Enligt rekommendationer baserat på forskning ska barn under skolåldern vara aktivt minst tre timmar per dag. Av de tre timmarna ska en timme bestå av rask fysisk aktivitet. Den raska aktiviteten förbättrar andnings- och blodcirkulationens funktion och kan exempelvis bestå av klättring, simning, raska lekar och skidåkning. De andra två timmarna ska bestå av aktiviteter utomhus och rörelse som kräver balans och finmotorik. Den lätta motionen kan exempelvis bestå av att promenera i skogen, balansera, åka skridskor och att cykla (se bild 1). Den dagliga fysiska aktiviteten är lika viktig för barnen som tillräcklig sömn och hälsosam kost. (Undervisnings- och kulturministeriet, 2016, 9)

Bild 1. Den rekommenderade fysiska aktiviteten består av varierande intensitet under dagens lopp.

Rekommendationerna för fysisk aktivitet är riktade till föräldrar, yrkespersoner inom småbarnspedagogiken, idrottsverksamheten och hälsovården samt andra sammanslutningar som deltar i främjandet av fysisk aktivitet, hälsa eller välbefinnande. (Undervisnings- och kulturministeriet, 2016, 6-7) För att kunna nå målen behöver föräldrar och vårdnadshavare, daghemspersonal och övriga sammanslutna ha ett tätt samarbete där man tillsammans uppmuntrar barnet till lek och rörelse. (Undervisnings- och kulturministeriet, 2016, 17)

5.2 Fysisk aktivitet i samband med barnets utveckling

Rörelse är en förutsättning för en normal utveckling och tillväxt hos barnet. Den fysiska aktiviteten stöder de allmänna förutsättningarna för lärande genom att inverka positivt på de kognitiva processerna. När barnet rör på sig främjar det vakenheten, uppmärksamheten, koncentrationsförmågan, observationsförmågan och minnet. Fysisk aktivitet förebygger övervikt och minskar risken för sjukdomar som bland annat Typ-2 diabetes. Utöver den positiva inverkan som fysisk aktivitet har på den fysiska hälsan så främjar rörelse även barnets sociala- och psykiska utveckling samt allmänna välbefinnande. När barnet är delaktig i leken övar den sig i att kommunicera och komma överens med andra barn. (Undervisnings- och kulturministeriet, 2016, 13)

5.2.1 Motorisk utveckling

Fysisk aktivitet är central för den motoriska utvecklingen och den motoriska utvecklingen stöder i sin tur barnets totala mognad. Den motoriska utvecklingen är väldigt omfattande och inkluderar rörelse, rörelseförmåga, rörelsemönster samt hur rörelser lärs in och utvecklas. Barnet utforskar hela sin omgivning med kroppen och med sina motoriska förmågor. Andersson & Fagerström framhåller att barnet behöver stimulans och goda yttre förutsättningar i miljön för att kunna utveckla de motoriska förmågorna. Det krävs även mycket upprepning och träning av barnet för att lära sig en ny rörelse så bra att den blir automatiserad. Varje gång barnet bemästrar en ny fysisk förmåga skapas en lust i barnet att lära sig mera. Detta gör den motoriska utvecklingen till en väldigt viktig del av lärandet och småbarnspedagogiken behöver ge barnet mycket utrymme för motoriska inläring och skapa möjligheter för utövning av fysisk aktivitet. (Andersson & Fagerström, 2020, 29)

Vad gäller begreppet motorik så är vi i småbarnspedagogikens värld mest bekanta med begreppen fin- och grovmotorik. Grovmotorik inbegriper de stora rörelser som att sitta, rulla

runt, krypa, stå, springa och gå medan finmotoriken syftar på de fina och mer begränsade rörelserna som krävs för att kunna skriva, sy, gripa och utföra andra precisionskrävande handlingar med händerna. Hur snabbt ett barn utvecklar fin- och grovmotoriken beror på flera olika faktorer, fysiska såväl som psykiska. (Grindberg & Langlo Jagtøien, 2000, 31)

Barnet har egentligen en egen drivkraft att träna sina grundläggande rörelser. Sollerhed uttrycker att småbarnspedagogiken ska uppmuntra barnets drivkraft och inte ”deprogrammera” eller förstöra den. I den småbarnspedagogiska verksamheten ska barnet ges förutsättningar att få öva och träna grundläggande motoriska färdigheter för att befästa och automatisera så många rörelser som möjligt. En automatiserad färdighet innebär en rörelse som barnet har övat så många gånger att den till sist kan utföras utan att man behöver på hur, det bara flyter på. En automatiserad färdighet som är tillräckligt inövad följer med hela livet ut. (Sollerhed 2019, 12-13)

5.2.2 Psykisk utveckling

Genom att vara aktiv och utforska sin omgivning finner barnet sig själv i förhållande till omvärlden. Fysiska aktivitet är en grundläggande faktor när det kommer till barnets kognitiva utveckling och genom rörelseaktiviteter utvecklar barnet det som man kallar för ”jaget”. (Grindberg & Langlo Jagtøien, 2000, 61). När barnet är fysiskt aktiv betraktar hen sin omgivning ur olika perspektiv. Genom att åla på marken eller klättra högt uppe får barnet olika upplevelser av rummet. I denna process lär sig barnet att bedöma avstånd och hastighet och utvecklar en förståelse hur man utnyttjar rummet. (Jagtøien m.fl. 2002, 122-123) Man skulle alltså kunna säga att fysisk aktivitet gör att kroppen och själen redo för att använda huvudet och genom att uppfylla den dagliga dosen av fysisk aktivitet skapas även en lust till kognitiva processer som bland annat att läsa.

Den fysiska aktiviteten har även ett nära samband med barnets emotionella utveckling. Barnets känslor är både ömtåliga och komplicerade och små barn ger ofta ett direkt utlopp för sina känslor. Barnet gråter, skrattar, sparkar, slår och dansar av glädje. Allteftersom att barnet utvecklas kognitivt, motoriskt och socialt utvecklas även en förnuftsmässig kontroll över emotionerna. Den fysiska aktiviteten är med och lägger grunden för barnets personliga trygghet och genom leken lär barnet känna sina egna och andras känslor. (Jagtøien m.fl. 2002, 125-127)

5.2.3 Social utveckling

Under de första åren är kroppsrörelser ett viktigt kommunikationsmedel och barnet interagerar med omvärlden genom lek och rörelse. Det talade språket blir så småningom det primära kommunikationsmedlet, men fortsätter ändå att ha en stor betydelse för hur barnet kommunicerar och uppfattar andra (Ericsson, 2005, 10). När barnet utför olika fysiska aktiviteter så gör de ofta det tillsammans med andra. Genom att delta i fysisk, livlig lek och utforska omgivningen får barnet erfarenheter tillsammans med andra och de sociala färdigheterna utvecklas. I aktiviteten får barnet uppleva sig själv i olika roller och funktioner och utvecklar därmed en social trygghet. Man har kunnat se att barn som upplever trygghet i sin kropp lättare känner tillit till andra jämfört med barn som är rörelsemässigt osäkra. Ett barn som känner sig trygg och fri har goda möjligheter att skapa relationer och bli delaktig i sociala gemenskaper. (Grindberg & Langlo Jagtøien, 2000, 61)

När barnet samspelar med sin omgivning utvecklas självkänslan och genom rörelseerfarenheter skapar barnet en uppfattning om sin egen kropp och vilka möjligheter den har. Studier har visat att barn som har motoriska svårigheter ofta har en dålig självkänsla. En bra självkänsla och en god tilltro till sin rörelseförmåga är ofta en förutsättning för att barn ska kunna delta i fysiska aktiviteter tillsammans med andra. Det finns alltid en risk för att det uppstår en ond cirkel, där barn med motoriska svårigheter inte deltar i rörelselekar och på så sätt inte blir delaktiga i sociala gemenskaper. (Ericsson, 2005, 11-13)

6 En fysiskt aktiverande lärmiljö

Följande kapitel förmedlar vad som kännetecknar goda miljöer för rörelse och fysisk aktivitet. I en miljö som bjuder in till rörelse och lek är barnen fria att röra på sig och skapa sina egna platser, så kallade ”barnets platser”. Begreppet syftar på platser där barnets fantasi, skaparförmåga, lek och rörelse tilltalas. Dessa platser kan se ut på många olika sätt och kan synas både inomhus, utomhus och i närliggande miljöer. Det kan vara ett klätterträd, en pulkbacke, en koja eller en hopphage som barnen själva har ritat. Barnet kan skapa en relation till denna plats under en längre tid eller bara i några minuter. Daghemmets utrymmen och lekplatser utformas i hög grad av de vuxna och deras föreställningar om vad som spännande och passande för barnet. På daghemmet utegård finns det exempelvis gungor, en rutschbana och plana ytor för bollspel och cykling. (Osnes, m.fl., 2012, 145-146)

Man kan beskriva barnet som en opportunist när det kommer till att utnyttja utrymmen och barnen agerar efter de omständigheter som omgivningen erbjuder dem. Detta betyder att

pedagogen behöver skapa möjlighetsrum i daghemsmiljö, som inte är definierade i förväg utan som bjuder in till att manipuleras och förvandlas av barnet. Genom att skapa sådana miljöer som ger barnet möjlighet att skapa en tillhörighet till platsen och sätta gränser kring den. Det är först när barnet avgränsar platsen och den tydlig är framträdande i det fysiska rummet eller omgivningen som det blir ”barnens plats”. Man kan alltså kort förklara ”barnens plats som en relation mellan barnet och en speciell plats, med speciella kvaliteter, som avgränsas från den övriga omgivningen. (Osnes, m.fl., 2012, 146)

I den småbarnspedagogiska verksamheten ska man ge barnet så många rörelseerfarenheter som möjligt i olika miljöer. De fysiska aktiviteterna ska vara varierande och barnet ska motiveras att utföra rörelserna många gånger. Omväxlande rörelsemiljöer bjuder in till en mångfald av rörelselösningar och pedagogen ska i sitt planeringsarbete ta tillvara på de olika miljöernas möjligheter. (Osnes, m.fl., 2012, 153)

6.1 Rörelse inomhus

I den småbarnspedagogiska verksamheten tillbringas en stor del av dagen inomhus där det ofta finns restriktioner för den kroppsliga leken. Det kan vara en utmaning att skapa en fysiskt aktiverande lärandemiljö som är avväger säkerhet och buller och som möter barn i olika åldrar och utvecklingsskede. När man pratar om fysisk aktivitet inom småbarnspedagogiken är det ofta uteleken och aktiviteter utomhus som man har i åtanke. Ska man däremot kunna uppnå de nationella rekommendationerna för fysisk aktivitet, utveckla grov- och finmotoriken samt ge barnet goda upplevelser av varierande rörelser måste småbarnspedagogiken även ha ett medvetet förhållande till rörelse inomhus. (Osnes, m.fl., 2012, 153-154)

Barns fysiska aktivitet kan både stimuleras och hämmas beroende på hur den småbarnspedagogiska inomhusmiljön är utformad. Hur vi framställer det som är tillåtet och icke-tillåtet påverkar barnet lek, utforskande och rörelse. Om barnet ständigt blir tillsagd att de inte ska springa och att de ska vara stilla så signalerar vi att rörelse och fysisk aktivitet är något negativt. Pedagogen behöver i stället reflektera över måttet av ”röra och kaos” som är passande och tillåtet och utifrån detta skapa förhållningsregler. De inomhusliga rummen och dess innehåll behöver introduceras för att barnet ska kunna vara trygg i vad som gäller. Är barnen medvetna om vilket förhållningssätt som förväntas blir det enklare att främja fysisk aktivitet och lek som är passande i daghemmets inomhusliga utrymmen. (Andersson & Fagerström, 2020, 76)

Andersson & Fagerströms uppfattning av den inomhusliga miljön är att rum som inte har en fast möblering är mer attraktivt för barnet. I sådana miljöer är det lättare för barnet att förändra miljön efter lekens förutsättningar och de kan i högre grad ta egna initiativ. Även materialet i utrymmen materialet i inomhusmiljön behöver vara flexibelt för att locka barnet till nyfikenhet, lek och rörelse. Genom att byta ut och skifta materialet utifrån exempelvis årstid skapas en spänning hos barnet och utmanar barnet till nya aktiviteter. För mycket material kan även leda till att den inomhusliga miljön blir rörig för barnet och ger en negativ effekt snarare än positiv. En inomhusmiljö som ger barnet rörelseförutsättningar behöver inte nödvändigtvis bygga på att barnet springer. Pedagogerna kan utforma hinderbanor och aktiviteter som bland annat bygger på att balansera, krypa, hoppa, dansa och klättra. (Andersson & Fagerström, 2020, 77)

Ett bra sätt att frigöra utrymme i inomhusmiljön är att dela in barnen i mindre grupper (Andersson & Fagerström, 2020, 78). Enligt grunderna för planen för småbarnspedagogik ska man i den småbarnspedagogiska verksamheten arbeta flexibelt i grupper av olika storlek, så att alla har möjlighet att delta i aktiviteterna och kommunikationen. (Grunderna för planen för småbarnspedagogik, 2018, 34). Genom att variera mellan olika grupper och gruppstorlekar kan man både utmana och stödja barnets individuella utveckling. En studie utförd av Sheridan m.fl. (2014) om gruppstorlek visade att pedagoger förknippar stora grupper med begränsade möjligheter att ta hand om enskilda barn, tidsbrist och känslan av att vara otillräckliga och stressade (Sheridan m.fl. 2014, 379).

6.2 Rörelse utomhus

Rörelse utomhus är en central del i främjandet av fysisk aktivitet hos barn. Barn som leker utomhus tar betydligt fler steg än barn som leker inomhus och studier har visat att utomhuslek består av dubbelt så mycket fysisk aktivitet som lek inomhus (Andersson & Fagerström, 2022, 80). Om man jämför utomhusmiljöns förutsättningar till rörelse med inomhusmiljön så har den även i övrigt vissa fördelar. Utomhusmiljön medför större ytor och ger möjlighet till en mer varierad kroppslig lek. Det finns även färre restriktioner för vilda och fartfyllda lekar och naturen tillhandahåller material och naturelement som kan användas i de fysiska aktiviteterna och i leken. Utomhusmiljön möjliggör även i högre grad att lek tvärsöver ålders-, köns- och avdelningsgränser kan äga rum (Osnes, m.fl., 2012, 155). Att inkludera mycket utevistelse främjar förutom den fysiska aktiviteten även barnets allmänna hälsa och bidrar till välmående. Genom att röra sig på ojämna underlag tränar barnet många olika färdigheter, som exempelvis balans, kroppsuppfattning,

koncentrationsförmåga, rörelse och avståndsbedömning. Studier har visat att daghem med rymliga och gröna utegårdar har påverkat barnets viktkontroll, koncentrationsförmåga och allmänna välbefinnande positivt. (Andersson & Fagerström, 2022, 80)

En bra utegård lockar och utmanar barnet till fysisk aktivitet. Utomhus får barnet många sinnesintryck och kan uppleva fysiska lekar med hela kroppen. Barnet får testa på olika farter genom att springa, utforska höjder genom att klättra och tävla med andra. Även materialet utomhus gör att barnet får utlopp för sin kreativitet och fantasi och kan utforska och skapa på många olika sätt. Naturmaterialet utomhus är inte kodat på samma sätt som traditionella lekredskap vilket ger utrymme för barnet att skapa egna lekar och aktiviteter. (Andersson & Fagerström, 2022, 80)

Hur definieras då en utemiljö som bra eller dålig? Eftersom det oftast råder brist på resurser som personal, plats och pengar är det angeläget att hitta lösningar som uppfyller flera behov på samma gång. I detta fall lek, rörelse och fysisk aktivitet och de faktorer som påverkar dessa. Man har genom studier kunnat se att daghem med vildvuxna utemiljöer höjer den fysiska aktiviteten. I dessa miljöer kan barnet rusa i väg och skapa egna platser för lek och rörelse, men även hitta favoritställen för vila och återhämtning. Den fria rörligheten främjar barnets sociala samverkan och mentala välbefinnande. En viktig faktor som en mera vildvuxen utegård bidrar till är uppsökande av skuggiga platser under utevistelsen. Barn har i regel svårare än vuxna att reglera kroppstemperaturen vilket gör det viktigt att uppsöka skugga när det blir för varmt. Ett daghem med en öppen utegård, utan träd och med asfalt som värmer kan alltså utgöra en risk för överexponering av sol. (Fastén 2019, 72-74)

Studier har visat att en optimal utegård som verkar för barnets helhetsmässiga hälsa uppfyller följande kriterier. (Fastén 2019, 76)

- ▶ En yta som är minst 3000 m², så att barnet har möjlighet att accelerera och få upp farten.
- ▶ En yta som till åtminstone hälften är kuperad och bevuxen med vegetation som inspirerar barnet till lek och rörelse.
- ▶ En yta som är framkomlig för barnet. Det vill säga en miljö där det inte förekommer hinder så att inte barnet kan nå dit vill när leken kräver det.

6.3 Rörelse i närmiljön

Närmiljön är den lärmiljö som skiljer sig mest åt daghemmen emellan och beroende på var daghemmet är beläget så ger den olika förutsättningar till rörelse och fysisk aktivitet

(Andersson & Fagerström, 2022, 82). I grunderna för planen för småbarnspedagogik står det att småbarnspedagogiken ska uppmuntra barnet till rörelse i olika terränger och förhållanden utomhus. Den småbarnspedagogiska verksamheten ska tillsammans med barnet utföra rörelseaktiviteter och andra ansträngande sätt att röra på sig genom utomhuslek och utflykter. (Grunderna för planen för småbarnspedagogik, 2018, 50)

Skogen som lekområde utvecklar barnets motorik och barnet behärskar betydligt bättre att röra på sig i en varierande terräng. Den kroppsliga leken i naturområden tränar barnets koordination, balans, styrka och uthållighet. I skogen hittar barnet sina särskilda favoritplatser och den varierande vegetationen och kuperingen bjuder in till olika slags lekar. Träd inbjuder till att klättra, det öppna landskapet till att springa och slutningen till att åka kana. Naturen och dess egenskaper lämpar sig även för etableringen av ”barns platser” och ger barnet möjlighet att på egen hand upptäcka sin omgivning. Olika ställen har olika kvaliteter vilket möjliggör därför till variation för barngruppen. (Osnes, m.fl., 2012, 156-157).

6.4 Utformning av lärmiljöer

En utmaning vid utformningen av den fysiska daghemsmiljön är att rymma den dubbla funktion att både vara en institution med platser som pedagoger har inrättat för barn och samtidigt ge barnet möjlighet att skapa egna platser för syften som de själva definierar vid olika tillfällen (Osnes, m.fl., 2012, 146). Grunderna för planen för småbarnspedagogik redogör för att pedagogen tillsammans med barnet ska planera och utforma daghemmets lärmiljöer. (Grunderna för planen för småbarnspedagogik, 2018, 34)

6.4.1 Pedagogens roll

Vid utformningen av den pedagogiska miljön är det viktigt att både barnet och pedagogen är delaktiga. Pramling & Sheridan förklarar att verksamheten ska bestå av en välbalanserad planering som ger barnet både flexibilitet och struktur under dagen. Barnet mår nämligen bra av att vistas i miljöer med återkommande rutiner och tydliga ramar som den vuxne skapar. För småbarn är det viktigt att i stora drag veta vad som ska hända under dagen. Att veta att det är dags att vila efter lunchen och att barn och att alla går ut efter mellanmålet skapar en trygghet hos barnet. (Pramling Samuelsson & Sheridan 2016, 93) När småbarnspedagogen planerar den fysiska daghemsmiljön är det många olika moment tas i beaktan. En viktig utgångspunkt vid utformningen av daghemmets lärmiljöer observationen

av barnet. Som småbarnspedagog behöver du observera var och hur barnet leker, hur de utnyttjar sitt handlingsutrymme, hur de svarar på miljöns inbjudningar och hur de knyter an till olika platser i miljön. (Osnes, m.fl. 2012, 153)

Småbarnspedagogikens uppgift är främja barnets allsidiga utveckling och inspirera barnet till lustfyllt lärande, kreativitet och lek. Under vistelsen på daghemmet ska barnet ges möjlighet till skapande, musik, konstruktions- och bygglek, gymnastik, dans och rörelse. Småbarnspedagogen har som uppgift att skapa en fysisk miljö som möjliggör detta och tillhandahålla material utifrån barnets intressen. Visar barnen exempelvis ett intresse för bygglek är det småbarnspedagogens uppgift att se till att det finns ett lämpligt utrymme där flera barn ostört kan bygga tillsammans och att det finns tillgång till fantasifullt, flexibelt och varierat material. Innefattar leken byggen eller andra konstruktioner är det även småpedagogens uppgift att skydda och bevara leken. Vid övergångssituationer eller vid slutet av dagen fastnar den vuxne lätt vid idén av att allt ska plockas undan. Det är viktigt att fundera på hur man kan bevara en lek över tid så att barnen kan återvända till den dag efter dag och utveckla leken eller bygget tills de själva tröttnar eller väljer att avbryta den. (Pramling Samuelsson & Sheridan 2016, 89-91)

För att långsiktigt kunna främja barnets rörelsemönster och skapa en rörelseglädje hos barnets behöver pedagogen själv ha ett nyfikenhet och öppet sinne. Sollerhed påpekar ändå att det inte enbart räcker att småbarnspedagogen har en nyfikenhet inom den fysiska aktiviteten utan det krävs även goda ämneskunskaper. Dessa goda ämneskunskaper innebär att småbarnspedagogen har en medvetenhet kring varför det krävs planering för den fysiska aktiviteten inom småbarnspedagogiken. Varför är den fysiska aktiviteten viktig för barnet? Hur kan man som pedagogerna för det? Hur utför man det? För att barn ska få de bästa förutsättningarna behöver pedagoger ha goda kvalifikationer inom fysisk aktivitet. (Sollerhed 2019,)

6.4.2 Barnets roll

I den småbarnspedagogiska verksamheten har barnet rätt att uttrycka sina upplevelser och åsikter samt bli hörd av den vuxne. Detta lyfts fram i dokument som FN:s konvention om barnets rättigheter, grunderna för planen för småbarnspedagogik, styrdokument och forskning. Barns delaktighet och inflytande i småbarnspedagogiken är en demokratisk rättighet samtidigt som det är en pedagogisk utgångspunkt. Delaktighet är ett av delområdena i den mångsidiga kompetens som löper som en röd tråd genom grunderna för

planen för småbarnspedagogik till läroplansgrunderna för förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen (Grunderna för planen för småbarnspedagogik, 2018, 25). I planen för småbarnspedagogik står det uttryckligen att ”lärmiljöerna ska planeras och utformas tillsammans med barnen” och att man i den fysiska miljön ska kunna se barnets egna idéer, lekar, alster och verk (Grunderna för planen för småbarnspedagogik, 2018, 25). Vartefter man utvecklar lärmiljöerna tillsammans med barnet så att de är lämpade för dem ska pedagogen även utvärdera lärmiljön tillsammans med barnet. (Grunderna för planen för småbarnspedagogik, 2018, 31)

Barnperspektiv och barns perspektiv är två centrala begrepp när det kommer till barnets delaktighet inom småbarnspedagogiken. Halldén förklarar barnperspektiv som att ”tillvarata barns villkor” och ”verka för barns bästa”. Begreppet ”barns perspektiv” syftar å andra sidan till hur barnen själva beskriver sina liv. Som småbarnspedagog behöver man förstå och beakta dessa två perspektiv för att kunna främja delaktigheten och inkludera barnet i utformningen av daghemsmiljöerna (Halldén, 2003, i Pedagogisk forskning i Sverige, s.12). Sommer, Pramling Samuelsson och Hundeide beskriver barnperspektiv som den vuxnes strävan att förstå barnets erfarenheter och intentioner medan barns perspektiv är barns egen förståelse och erfarenhet av sin omvärld. (Sommer, Pramling & Hundeide, 2011) Delaktighet och inflytande inom småbarnspedagogiken handlar inte i första hand om att få sin vilja igenom, utan om att vara en del av gemenskapen och att få påverka sin vardag genom att få uttrycka sina känslor, tankar och åsikter och känna att man blir hörd och förstådd.

I den fysiska daghemsmiljön är det viktigt att en stor del av materialet består av så kallat löst material. I en studie av Sofia Eriksson (2000) konstaterades att daghemsmiljöer med lösa material såsom stolar, små bord, madrasser och kuddar främjar barnets samspel med miljön. Barnet kan med sådana material ändra på miljön så att den passar enligt det aktuella lektemat. Detta var även något som man även kunde konstatera utomhus. Lösa naturmaterial gav barnet möjlighet att skapa varierande miljöer i leken och uppmuntrade barnet till samspel med sin omgivning (Björklid 2005, 43). Pramling & Sheridan konstaterar att daghemmets fysiska miljö inte ska vara statisk, utan kunna användas och förändras på ett flexibelt sätt beroende på vilken lek som intresserar barnet för stunden. (Pramling Samuelsson & Sheridan 2016, 89-91)

7 Empirisk del

I följande kapitel presenteras val av metod, datainsamling, respondenter samt analysmetod för arbetet. I min undersökning har jag valt att använda mig av en kvantitativ forskningsansats för att få en rättvis och heltäckande bild av småbarnspedagogernas upplevelser av de fysiska lärmiljöerna. Undersökningen gjordes på svenskspråkiga daghem i Österbotten och enkätstudien skickades ut till 74 av 98 verksamhetsställen. Jag valde att hålla enkäten helt anonym för att undvika hantering av sekretess och för att få ett så högt deltagarantal som möjligt. Följande underkapitel beskriver varje enskild metod ur ett teoretiskt perspektiv samt hur metoden har använts i min undersökning.

7.1 Metodval

Vid val av metod är det viktigt att fundera på målgruppen och vilken metod som gynnar forskningsprocessen och resultatet främst. Eftersom daghemmens fysiska lärmiljöer ser olika ut beroende på geografiskt läge ansåg jag att en kvantitativ forskningsmetod med ett brett deltagarantal skulle göra resultatet representativt. I undersökningen använder jag mig av primärdata som jag genom en enkät samlade in under en 6 veckors period. För att enkelt kunna nå ut till alla daghem i området valde jag att använda mig av en webbaserad enkät som jag skickade ut till daghemsföreståndare på enheterna. Enkätmetoden är fördelaktig att använda sig av vid kvantitativ forskning där man vill ha så många och ärliga svar som möjligt (Denscombe, 2016, 208).

Kvantitativa data har formen av siffror och beroende på vilken data man samlar upp så kan man dra olika slutsatser från analysen. Stevens (1946) delar in data i fyra olika kategorier: nominalskalenivå, ordinalskalenivå, intervallskalenivå och kvotskalenivå. I mitt arbete använder jag mig av data på ordinalskalenivå. Data på ordinalskalenivå räknas och placeras in i olika kategorier i rangordning. Tydligaste exemplet på ordinalskala är respondenterna ombeds svara på en femgradig skala som benämns vid Likertskalan (se bild 2). Data i kategorierna kan jämföras med data i de andra kategorierna och ofta uttrycker man skillnaderna med begrepp som ”högre eller lägre än” och ”mer eller mindre än”. (Denscombe, 2016, 350-351)

Bild 2. Likertskalan.

En viktig fas i en kvantitativ undersökning är förberedelse och formulering av problemställning. Jämför man den kvantitativa forskningsmetoden med den kvalitativa så behöver den kvantitativ metoden vara mer fastlåst och konkret för att kunna belysa problemställningarna och forskningsfrågorna. Fangen & Sellerberg påpekar att en vag forskningsidé sällan är en bra utgångspunkt för en kvantitativ undersökning (Fangen & Sellerberg 2011, 72-73). I mitt forskningsarbete så kom problemställningen från egna upplevelser och diskussioner med yrkespersoner på mina praktikplatser. Den småbarnspedagogiska verksamheten är ständigt präglad av den fysiska omgivningen och vid pedagogisk planering utgår småbarnspedagogen från de lärmiljöer och material som daghemmet erbjuder. För att kunna uppnå de nationella rekommendationerna för fysisk aktivitet inom småbarnspedagogiken behöver den fysiska omgivningen vara varierande, lockande och flexibel. Det preciserade syftet med min undersökning är att studera hur småbarnspedagoger i Österbotten upplever detta. Är de fysiska lärmiljöerna varierande, lockande och flexibla?

7.2 Urval

I en kvantitativ studie är det viktigt att ha ett representativt urval och ett rättvisande stickprov ur populationen. Syftet med att ha ett representativt urval är för att resultatet i undersökningen ska kunna generaliseras (Kristensson 2017, 81-82). I min undersökning använde jag mig av ett totalurval, vilket ofta tillämpas i organisationsundersökningar. Det som är fördelaktigt med ett totalurval är att populationen och urvalet blir densamma, vilket betyder att man inte behöver spegla populationen i samma grad (Berntson, m.fl. 2016, 46). Det fastställda syftet för mitt examensarbete avgränsar urvalet till behöriga småbarnspedagoger i Österbotten som verkar på svenskspråkiga daghem. Eftersom ansökan om forskningstillstånd inte godkändes i alla 14 kommuner blev stickprovet inte utskickad till alla i populationen som den ursprungliga tanken var. Bortfallet i urvalet riskerar att snedvrیدا resultaten på framför allt frågor gällande utomhus- och närmiljön eftersom 2 av 3 kommuner som föll ur undersökningen är belägna i urban miljö. Detta är givetvis något som gör att man inte lika kraftigt kan generalisera resultatet. Men det kan heller inte på något sätt anses omkullkasta resultatet, snarare att man till vissa delar ska generalisera med viss

försiktighet. Gällande inomhusmiljön borde dock en starkare generalisering vara möjlig då kommuner i en urban miljö sannolikt inte har en annorlunda inomhusmiljö. Man kan alltså anse att resultatet gällande inomhusmiljön i allra högsta grad kan anses vara representativt för daghemmen i Österbotten, i sin helhet.

7.3 Datainsamling

Jag använde mig av en webbaserad enkätmetod eftersom undersökningen var kvantitativ och skulle sändas till ett stort antal respondenter på ett geografiskt utbrett område. Webbenkäter är även ett mycket kostnadseffektivt sätt att genomföra en datainsamling på och vid inläsning av data behöver undersökaren inte registrera svaren separat. För att utforma av enkäten använde jag mig av internettjänsten ”Google forms” eftersom det är ett enkelt och välkänt verktyg att skapa formulär med. När jag utformade webbenkäten försökte jag undvika att använda de senaste tekniska finesserna eftersom alla inte har kunskap kring dem. En bra grundregel är att utforma enkäten så att personer med åtminstone fem år gamla datorer kan använda sig av den. Jag kunde anta att alla respondenter hade tillgång till dator, läsplatta eller mobiltelefon på arbetsplatsen och att de kände till hur man använda sig av direktlänken i mejlet. Detta med grund i att småbarnspedagogens administrativa arbete idag är till största del digitalt och att de använder sig av personlig arbetsmejl. För att undvika massutskick valde jag att skicka mejlen separat till alla respondenterna för undersökningen. På så sätt ser inte mottagarna som får e-brevet vilka andra som deltar i undersökningen, vilket vore olämpligt. (Trost & Hultåker 2016, 138)

En risk med att använda sig av en webbaserad enkät är att deltagarantalet blir lägre än vid ett postalt formulär. Detta kan bero på att mottagaren lättare glömmer bort ett e-brev i datorns e-postlista än ett brev som ligger synligt på bordet. En annan utmaning med webbenkäten är att e-postadressen måste vara helt korrekt för att komma fram till mottagaren. Ett brev som postas kommer oftast fram till rätt mottagare även om adressen inte är helt korrekt (Trost & Hultåker 2016, 138). För att uppnå en hög svarsfrekvens så tog jag flera faktorer i beaktan när jag utformade enkäten. Jag valde att hålla frågorna tydliga och få, så att respondenten enkelt skulle hitta tid till att svara på frågorna. Vardagen i den småbarnspedagogiska verksamheten är ofta intensiv och småbarnspedagogen har en begränsad tid för pedagogisk planering och mejl. En komplicerad enkät med alltför många frågor skulle kunna medföra ett lågt deltagarantal med tanke på målgruppen (Denscombe 2016, 48-52). I meddelandet som skickades ut till daghemmen försökte jag hålla mig kortfattat så att mejlet inte skulle försvinna bland högen av informationspost. Det positiva med ämnet ”fysiska lärmiljöer inom

småbarnspedagogiken” är att det är greppbart och småbarnspedagogen har en nära koppling till ämnet sedan tidigare. Detta var något som syntes i undersökningen då respondenterna i de fria formuleringarna valde beskriva situationen på deras daghem och komma med förbättringsförslag.

7.4 Analysmetod

En grundläggande analys av som forskaren behöver göra med kvantitativa data är att beskriva mittpunkten. Mittpunkten kan mätas på tre olika sätt beroende på vilken numeriska data som undersökningen har att göra med. Dessa tre typer av centralmått benämns som medelvärde, median och typvärde. Eftersom jag använde mig av data på ordinalskalenivå i min undersökning så kommer jag att tillämpa typvärde för att beskriva mittpunkten (Denscombe 2016, 353). Enkätundersökningen bestod förutom data på ordinalskalenivå även av fria formuleringar om situationen på respondenternas daghem. Detta för att få ytterligare förståelse i hur respondenterna har svarat och för att kunna styrka resultaten i resultatredovisningen.

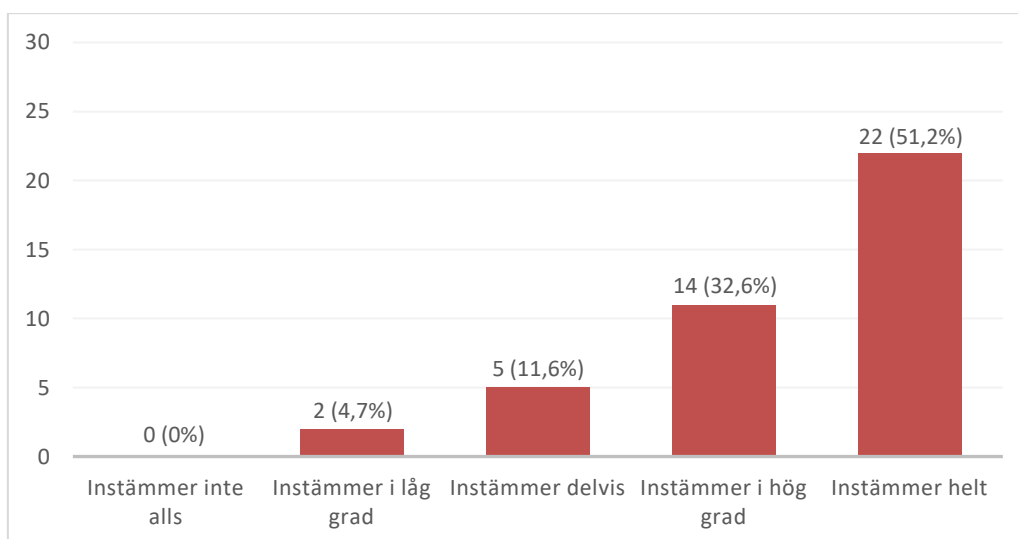
8 Resultatredovisning

Följande kapitel presenterar och analyserar resultaten från den kvantitativa undersökningen. Kapitlet är uppdelat i teman, utgående från de tre olika lärmiljöerna som examensarbetet behandlar: inomhusmiljön, utomhusmiljön samt den närliggande miljön. Målet med studien var att inkludera alla 14 kommuner i Österbotten för att få en heltäckande bild av hur småbarnspedagogen upplever daghemmets fysiska miljöer. Av 14 kommuner fick jag beviljat forskningstillstånd i 11 av dem och kunde därmed skicka ut enkäten till 74 av 98 svenskspråkiga daghem. Enkäten skickades ut till daghemmens föreståndare via mejl (bilaga 1) som sedan distribuerade enkäten vidare till sina småbarnspedagoger. För att få ett jämbördigt och sanningsenligt resultat, där små enheters synpunkter vägde lika mycket som större enheter, utformade jag undersökningen så att en enkät besvarades per enhet. I meddelandet som skickades ut till daghemmen påpekades detta och personalen kunde således välja om en av pedagogerna eller flera tillsammans besvarade frågorna. Burford (2009) menar att enkätfrågorna kan testas före enkäten skickas ut, för att se ifall frågorna uppfattas och förstås på avsedda sätt. Detta möjliggör att enkätfrågorna vid behov kan omformuleras. På grund av tidsbrist blev detta steg i undersökningen ogjort.

För att få ett så högt deltagarantal som möjligt valde jag att hålla frågorna i enkäten enkla och få. Frågorna besvarades utifrån en poängskala (1-5) och efter varje skalfråga hade respondenten möjlighet att fritt formulera situationen på deras daghem. Alla respondenter besvarade de 10 obligatoriska skalfrågorna i enkäten (bilaga 2). Av de 74 enheter som Google forms enkäten blev utskickad till besvarade sammanlagt 43 daghem på enkäten. Detta ger en svarsfrekvens på 0,58, vilket enligt Bryman (2001:148) är en acceptabel siffra gällande enkäter (Bryman, 2002). Resultaten illustreras i följande kapitel med hjälp av grafer gjorda i Excel samt citat från de fria formuleringarna.

8.1 Inomhusmiljön

Den första frågan i enkäten behandlar småbarnspedagogernas kännedom om de nationella rekommendationerna för fysisk aktivitet under småbarnsåren. 22 av respondenterna, det vill säga 51,2%, instämde helt i att de har kunskap gällande rekommendationerna för rörelse under småbarnsåren. 14 (32,6%) av respondenterna ansåg dessutom att de i hög grad känner till de nationella rekommendationerna. Detta var en fördelning som var ganska väntad eftersom barns stillasittande har varit en omtalad fråga under det senaste årtiondet. Nationella program som ”småbarnspedagogik i rörelse” och tredje sektorns kampanjer som Folkhälsans ”Hoppa på!” och Liikkuva varhaiskasvatus ”Vardagsäventyr” har under senare år engagerat daghem till medveten rörelsepedagogik. Endast 2 av 43 det vill säga 0,04% av respondenterna instämde i låg grad att de känner till rekommendationerna.

Figur 1. Respondenternas kännedom om nationella rekommendationerna för fysisk aktivitet. (N=43)

Följande fråga var om daghemmets utrymmen inomhus är utformade så att aktiva lekar kan äga rum, utan att det blir rörigt. I resultatet kan man se en klar spridning i respondenternas uppfattning. 9 av 43 respondenter, det vill säga 20,9% instämde helt i att daghemmets utrymmen har en bra planlösning. Ytterligare 8 (18,6%) av respondenterna ansåg att utrymmena i hög grad är ändamålsenligt utformade. I de fria formuleringarna har respondenterna beskrivit situationen på deras daghem på bland annat följande sätt:

”Stor och fin lekhall med mycket material och motorikklossar”

”Daghemmet har en gymnastiksal och så använder vi också avdelningen och främst sovsalen för rörelseaktiviteter eftersom det är bäst utrymme där.”

”Vi har många rum vilket gör att barnen får möjlighet till aktiva lekar i några av rummen.”

”Stora och mångsidiga utrymmen”

”Vi har en gymppasal till förfogande och alla sovrum har skåpsängar så även där finns rum för rörelse”

”Vi har att man ej på avdelningen får springa eftersom det är så små utrymmen krockar barnen konstant och gör sig illa. Men i vår gymnastik sal får man springa av sig.”

”Fria lektytor i samtliga vilorum”

6 av 43 respondenter, det vill säga 14%, ansåg och andra sidan att daghemmets utrymmen inte alls är utformade så att barnen kan utöva aktiva lekar utan att det blir rörigt. Ytterligare 7 (16,3%) respondenter instämde i låg grad att daghemmets utrymmen är utformade så att aktiva lekar kan äga rum. Respondenterna beskrev situationen på deras daghem på bland annat följande sätt:

”Idealet vore att det fanns ett större utrymme med möjlighet till rörelse och där olika gymnastikredskap kunde vara framme hela tiden, detta saknar vi i nuläget.”

”Små utrymmen och många saker som bord, stolar och andra möbler”

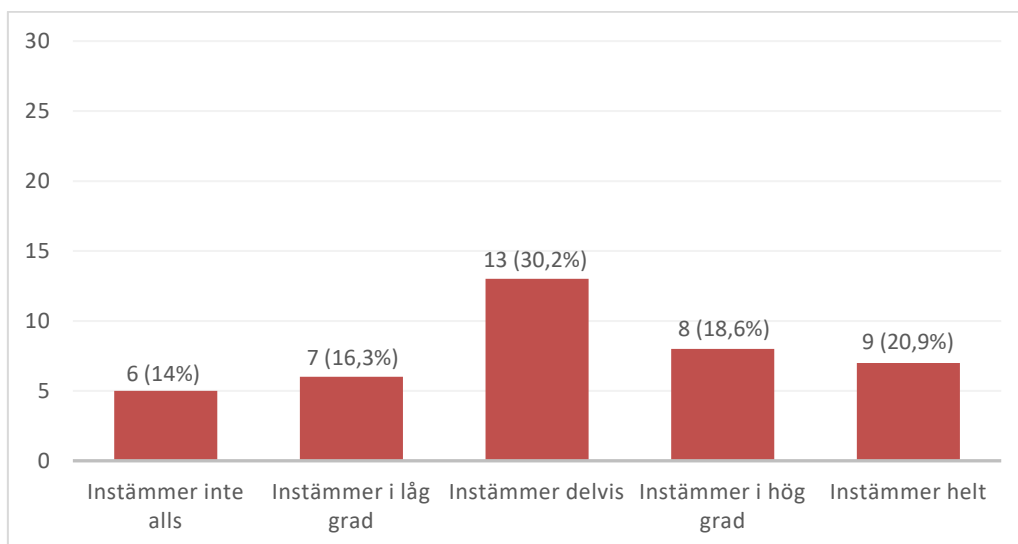
”Helt bra planerade utrymmen, men finns inget utrymme där en "vildare" lek får lämnas framme eller som inbjuder barnen till mera fartfylld lek.

”skulle önska mera jomppredskap och eftersom vi är ett stort dagis saknar vi gymnastiksal. sovrummet där vi jomppar är för litet”

”Saknar tillgång till gymnastiksal.”

Största andelen av respondenterna, det vill säga 13 (30,2%) instämde delvis i frågan. Av dessa var det få som vidare valt att beskriva daghemmets utrymmen i de fria

formuleringarna. Detta beror förmodligen på att de ställt sig neutrala till påståendet och således inte hade något att tillägga. En av respondenterna som delvis instämde i frågan förklarade att idealet vore om daghemmet hade ett större utrymme med möjlighet till rörelse. I ett sådant utrymme skulle gymnastikredskapen kunna ligga framme hela tiden och på detta sätt bjuda in barnet till fysisk aktivitet under hela dagen. En annan respondent som valt svarsalternativet ”instämmer delvis” lyfte även fram att daghemmet saknar gymnastikredskap och gymnastiksal.

Figur 2. Respondenternas åsikt om utformningen av daghemmets utrymmen. (N=43)

Följande fråga i enkäten var om ytorna inomhus är tillräckliga i storlek för att kunna utföra varierande rörelser som främjar både fin- och grovmotoriken. Även här kunde man se en spridning i hur respondenterna hade svarat. 13 av 43 respondenter (30,2%) instämde i hög grad att daghemmets ytor är tillräckligt stora för varierade rörelser. 10 respondenter (23,3%) instämde helt att ytorna är tillräckliga i storlek. Samtliga respondenter beskrev i de fria formuleringarna daghemmen på bland annat följande sätt:

”Daghemmet är en gammal folkskola så finns många små rum men inga större rum för att träna mycket av grovmotoriken. Finmotoriken finns det däremot bra med utrymmen för att öva”

”Barnen har pysselmaterial tillgängligt när de vill. Rummen är tillräckligt stora för lek som utvecklar grovmotoriken.”

”Vi har en rätt stor gymnastiksal”

”Vi har ett större rum för jumppa och bord utsatta där barnen får spela spel, pussla och pyssla.”

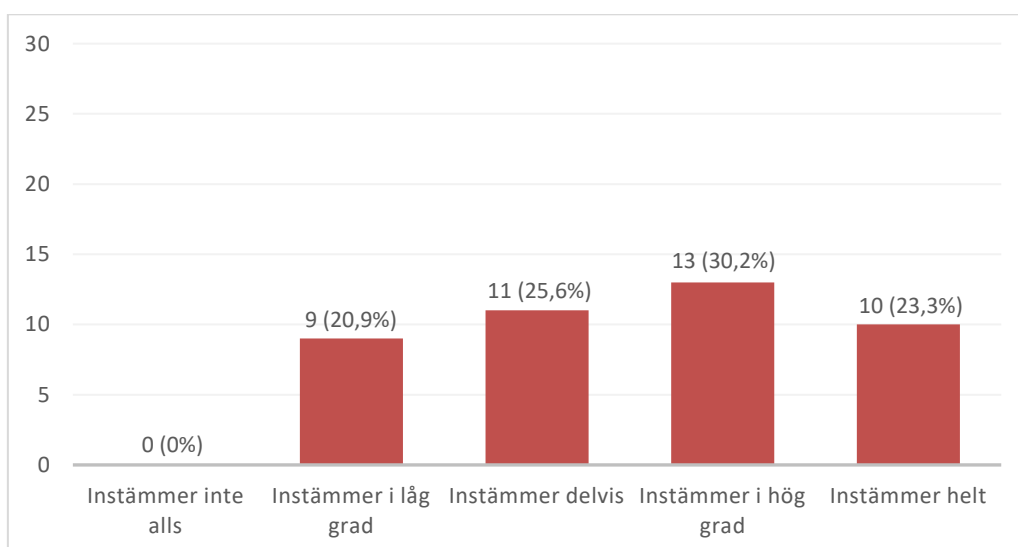
9 av 43 (20,9%) respondenter instämde delvis och i låg grad att daghemmets utrymmen är i lämplig storlek för att utföra rörelser som främjar barnets fin- och grovmotorik. 11 (25,6%) respondenter instämde i låga grad i påståendet Av 43 respondenter var det ingen som valde svarsalternativet ”instämmer inte alls”. I den fria formuleringen var det framför allt två punkter som var återkommande

”Avdelningen är inte optimal. Liten för 21 barn och har inte en bra planlösning. Avdelningen är ursprungligen ämnad för en halvdags avdelning med ett mindre antal barn.”

”för små rum och för få rum”

”För små utrymmen. Endast 2 rum, det egna fullt av matbord. Borde även finnas ett mindre rum för att få barnen mera uppdelade. För mera ostörd lek krävs mera utrymme. En grupp med 21 barn varav en med speciella behov.”

”Små utrymmen och många barn som skall samsas om samma utrymmen”

Figur 3. Respondenternas åsikt om utrymmenas storlek. (N=43)

Fråga 4 behandlar daghemmets möblering och material och huruvida det utmanar och lockar barnet till nya aktiviteter och lekar. Här var resultatet relativt enhetligt och 19 respondenter, det vill säga 44,2%, instämde i hög grad att daghemmets material och möbler inspirerar barnen till lek och aktivitet. Även 5 respondenter (11,6%) instämmer helt i påståendet. 18 av 43 respondenter (41,9%) instämde delvis i att daghemmets material och möblering lockar och utmanar barnet. Samtliga respondenter beskriver situationen på daghemmet på bland annat följande sätt:

”Vi försöker variera material utgående från barnens intressen och möblera om regelbundet för att utmana till nya lekar.”

”Vi försöker att alltid byta ut material som ökar den fysiska aktiviteten ”

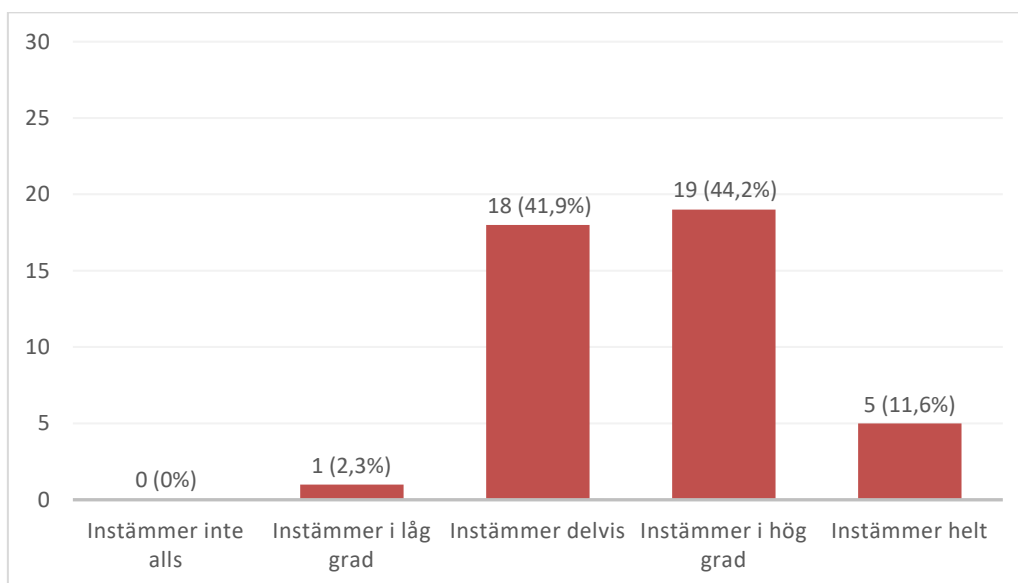
”Vi försöker tänka rörelse inne och har alltid olika rörelsematerial framme så barnen kan göra banor, kasta boll mm ”

”Vi försöker så gott det går att möblera och ha fram redskap som lockar till fysisk aktivitet”

”skulle gärna ha mer material/möbler menade för klättring och rörelse. t.ex. ribbstolar”

”Vi ändrar lärmiljön då och då beroende på barnens intressen. ”

Ingen av respondenterna instämde inte alls i påståendet och endast 1 av 43 (2,3%) instämde i låg grad att daghemmet har ändamålsenliga material och möbler. Detta tyder på att småbarnspedagogerna är relativt nöjda med tillgången till material och möbler. Jämför vi möbler och material med andra aspekter daghemmets fysiska miljö så är kanske dessa de egenskaper som småbarnspedagoger slipper och påverka mest. I de fria formuleringarna påpekar många pedagoger att de byter möbler och material efter barnens intresse och mellan avdelningar.

Figur 4. Respondenternas åsikt om daghemmets möblering och material. (N=43)

Följande fråga behandlar utrymmena inomhus och huruvida de möjliggör smågruppsveksamhet och aktiviteter i mindre grupp. 20 av 43 (46,5%) respondenter instämde i hög grad att utrymmena möjliggör smågruppsverksamhet. Ytterligare 15 (34,9%) respondenter instämde i hög grad i påståendet. I de fria formuleringarna har respondenterna beskrivit situationen på deras daghem på bland annat följande sätt:

”Vi har två avdelningar och två sovrum till förfogande för vår smågruppsverksamhet.”

”Vi delar varje dag in barnen i olika grupper beroende på deras behov och intressen.”

Spridningen i svarsalternativen var i denna fråga väldigt låg och även om en del ansåg att de hade för få utrymmen så var det enklare att hitta lösningar till problemet jämfört med andra utmanande aspekter i den fysiska lärmiljön. Utifrån de fria formuleringarna kan man konstatera att en stor andel löste utrymmesbristen genom att vara ute turvis med gruppen. Respondenterna beskrev situationen på deras daghem på bland annat följande sätt:

”mera smårum skulle behövas men delar gruppen så att en del är ute turvis”

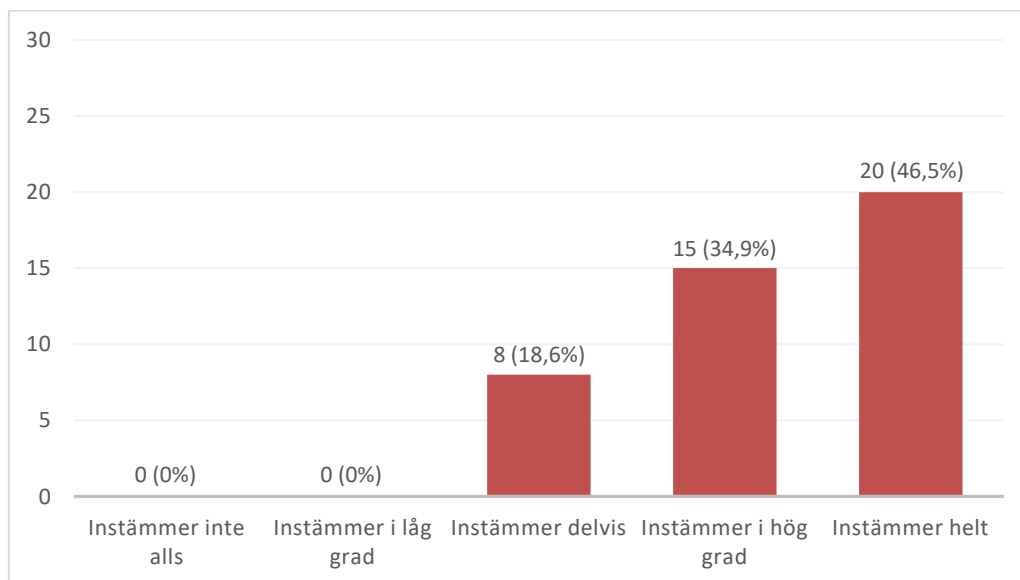
”Brist på smårum när det är ett stort dagis med många avdelningar”

”Vi delar i stort sätt varje dag gruppen i mindre grupper. Dels för att få det lugnare samt utrymmesbrist.”

”Till viss del men utrymmen och rummen är begränsade. därför turas vi om att vara inne och ute i våra små grupper. smågruppsverksamhet sker också ute.”

”Vi skulle vilja ha ett rum till (vi har bara två) eftersom gruppen är stor och vi skulle vilja dela upp ännu mer.”

”Vi är ute i smågrupper också så en grupp är nästan alltid ute och så byter vi om”

Figur 5. Respondenternas åsikt om utrymmenas möjlighet till smågruppsverksamhet. (N=43)

8.2 Utomhusmiljön

Fråga 6 behandlar daghemmets utegård och huruvida det finns gröna områden med träd, stenar och höjdskillnader som utmanar barnets balans och kroppskontroll. 14 av 43. 11 (25,6%) respondenter instämde i hög grad att daghemmets utegård erbjuder gröna områden som barnet kan träna och bemästra motoriska färdigheter genom. Samtliga respondenter beskrev situationen på deras daghem på bland annat följande sätt:

”Buskar, backar, stenar finns. Har beställt träd, som planteras till våren 2023 ”

”Vi har en skogsplätt på vår gård. ”

”Vi har både stenar och träd barnen får klättra i. ”

”Vi har en stor gårdsplan med skog ”

9 av 43 (20,9%) respondenter instämde i låg grad att daghemmets utegård erbjuder gröna områden med träd, stenar och höjdskillnader som utmanar barnets balans och kroppskontroll. Ytterligare 5 (11,6%) respondenter instämde inte alls i påståendet. I de fria formuleringarna har respondenterna beskrivit situationen på deras daghem på bland annat följande sätt:

”Stor gård men inga höjdskillnader, träd osv. ”

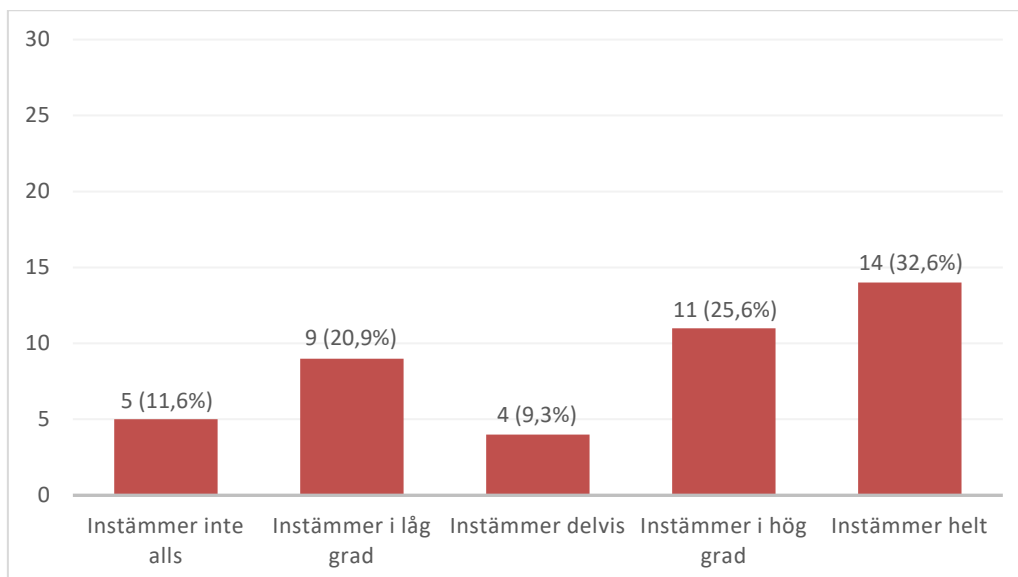
”Gården har tyvärr ganska lite höjdskillnader, några större stenar finns men inga träd. Klätterställning har vi. ”

”Vår gård består mest av sand och grus. ”

”Ett träd inga stenar. Rak gård. Men finns klätterställning och gungor sandlåda ”

”stora sidan har mer skogsmiljö där motorik kan övas, men här på lilla gården finns inga träd eller stenar eller andra naturliga ställen där motoriken kan övas. ”

De 4 (9,3%) resterande respondenterna instämde delvis i att daghemmets utegård tillhandahåller gröna områden med träd, stenar och höjdskillnader som utmanar barnets balans och kroppskontroll.

Figur 6. Respondenternas åsikt om tillgång till gröna områden på daghemmets utegård. (N=43)

Följande fråga behandlar utegården och huruvida den erbjuder tillräckligt med naturmaterial som barnet kan använda sig av för att skapa egna aktiviteter och lekar. 10 av 43 respondenter, det vill säga 10%, instämde inte alls i påståendet. Ytterligare 10 (23,3%) instämde i låg grad att daghemmet erbjuder tillräckligt med naturmaterial. Dessa siffror var aningen oväntade med tanke på att en stor del av daghemmen i Österbotten är ute på landsbygden där tillgången till naturmaterial i området borde vara betryggande. Respondenterna beskrev situationen på deras daghem på bland annat följande sätt:

”Vi har väldigt lite naturmaterial!! Endast några stubbar.”

”Det har vi diskuterat och skall försöka göra det bättre.”

”Vi har få naturmaterial på gården.”

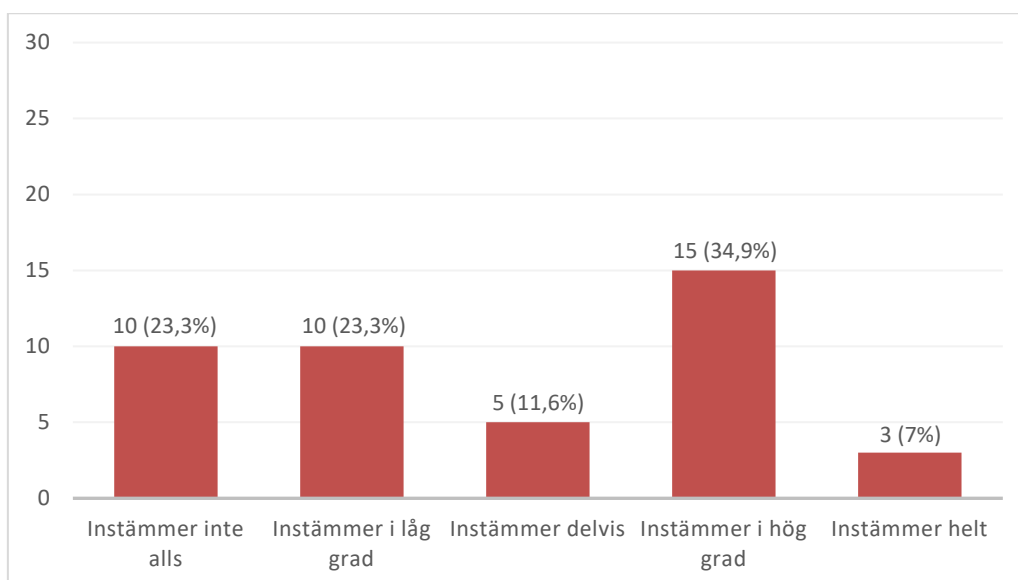
”Gården i stadsmiljö”

”I skogen men inte på gården.”

15 (34,9) respondenter instämde i hög grad att utegården tillhandahåller naturmaterial. Endast 3 av 43 (7%) respondenter instämde helt i frågan. Respondenterna beskrev situationen på deras daghem på följande sätt.

”Pinnar kastar vi över staketet, det har visat sig vara farligt att ha med flera utåtagerande barn, löv, kottar och småsten finns ”

”Löv, stenar och kottar finns på gården.”

Figur 7. Respondenternas åsikt om tillgång till naturmaterial på daghemmets utegård. (N=43)

8.3 Daghemmets närliggande miljöer

Fråga 8 behandlar daghemmets närliggande miljöer och huruvida den erbjuder rörelse i olika terrängar och möjlighet till stimulerande utflykter. 30 av 43 respondenter, det vill säga 69,8%, instämde helt att daghemmets närmiljöer är varierande och stimulerande. Denna svarsfrekvens var den högsta som mättes i undersökningen och tyder på att de närliggande miljöerna och dess egenskaper möter pedagogernas förväntningar. Ytterligare 11 (25,6%) respondenter instämde i hög grad i påståendet. Endast 2 (4,7%) av respondenterna instämde delvis och ingen av respondenterna ansåg att daghemmet inte alls eller att daghemmet i låg grad har tillgång till närliggande miljöer med varierande terräng. De fria formuleringarna var som väntat mycket enhetliga och respondenterna beskrev situationen på deras daghem på bland annat följande sätt:

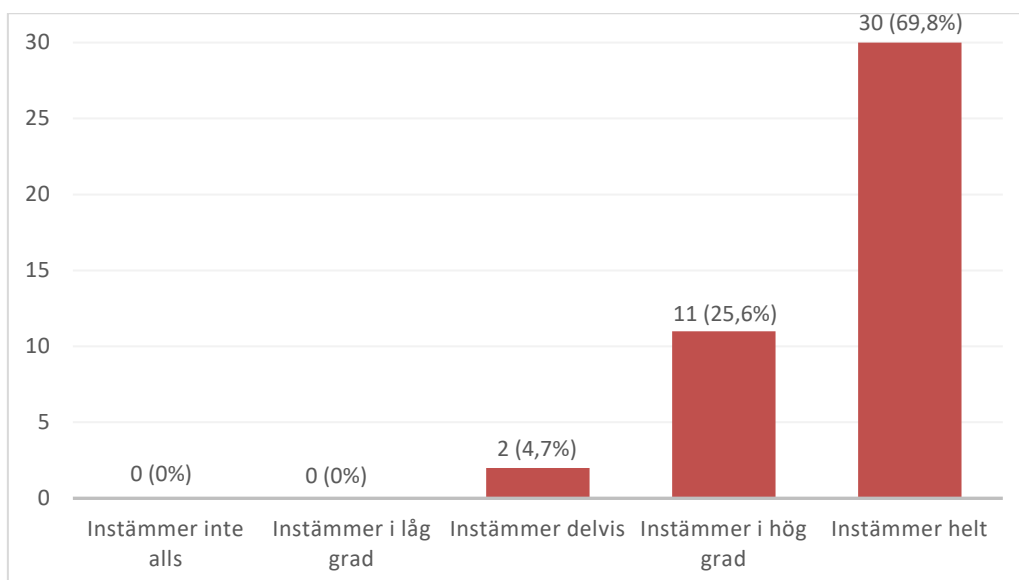
"har en skog en bit bort där vi brukar vara och klättra på stenar och träd. där balansen kan övas i de olika terrängerna."

"Vi har skog runtomkring dagiset. Enkelt att gå till skogen."

"Vi har nära till skog, naturstigar, skidspår och skridskoplan."

"Daghem med närhet till skog, hav osv."

"Vi har relativt nära till naturskog och lekpark."

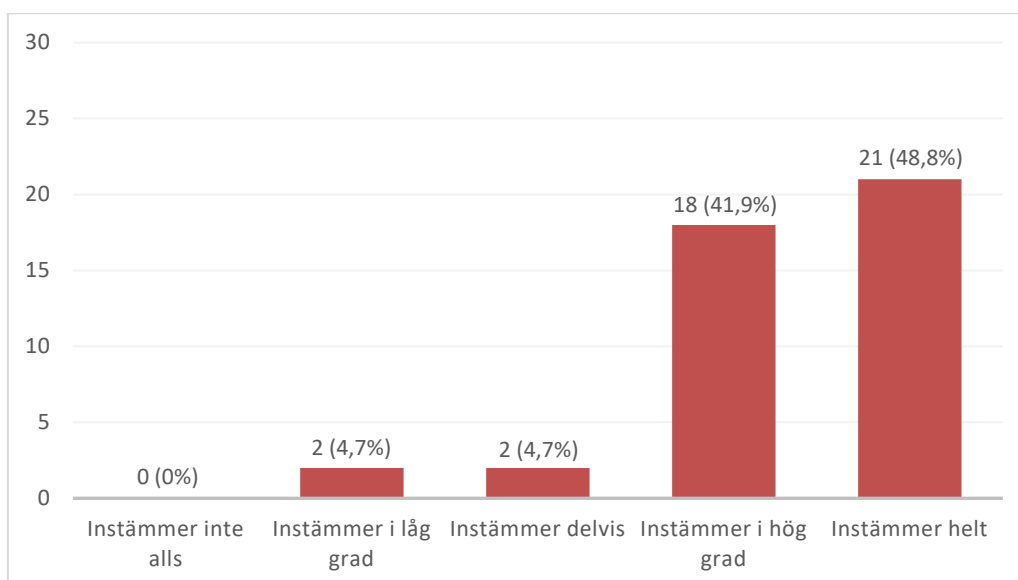
Figur 8. Respondenternas åsikt om tillgång till varierande och stimulerande terränger i daghemmets närliggande miljö. (N=43)

Följande fråga i enkäten behandlade trafikarrangemangens säkerhet i daghemmets närliggande miljöer. Nästan hälften av respondenterna, det vill säga 21 (48,8%) ansåg att trafikarrangemangen i daghemmets närliggande miljö är säkra. Detta var ett resultat som var väntat eftersom majoriteten av daghemmen i Österbotten är belägna på landsbygden i områden som inte är hårt trafikerade. Ytterligare 18 (41,9%) respondenter instämde i hög grad att trafikarrangemangen i den närliggande miljön inte utgör några hinder för utflykter med barngruppen. Sammanlagt var det endast 4 respondenter, det vill säga 9,4%, som i låg grad och delvis instämde i trafikarrangemangens säkerhet i närmiljön. Ingen av respondenterna valde svarsalternativet ”instämmer inte alls” i frågan. I de fria formuleringarna uttryckte sig respondenterna på bland annat följande sätt gällande säkerheten i närmiljön.

”Lantligt, men med cykelväg och tydliga skyddsvägar.”

”Daghemmet är beläget i ett lugnt bostadsområde”

”Lugn väg att gå på med barnen. Inte mycket trafik.”

Figur 9. Respondenternas åsikt om trafikarrangemangen säkerhet i den närliggande miljön. (N=43)

Sista frågan i undersökningen behandlar småbarnspedagogens möjlighet att påverka daghemmets inomhus- och utomhusmiljöer. Fördelningen i resultatet var relativt spridd, men där majoriteten ställde sig neutrala till påståendet. 15 av 43 respondenter (34,9%) instämde delvis att de har möjlighet att påverka daghemmets inomhus- och utomhusmiljö. 3 (7%) respektive 4 (9,3%) respondenter instämde inte alls och instämde i låg grad att de har möjlighet att påverka daghemmets miljöer. 12 (27,9%) och 9 (20,9%) respondenter instämde i hög grad och instämde helt i påståendet. I de fria formuleringarna var beskrivningarna av respondenternas situation genomgående. De flesta ansåg att de har möjlighet att påverka, men att den ekonomiska aspekten begränsar möjligheten att utveckla daghemmets fysiska lärmiljöer. Följande citat är tagna ur de fria formuleringarna där respondenterna beskriver situationen på deras daghem.

”Ekonomi som sätter gränser samt tidsbrist”.

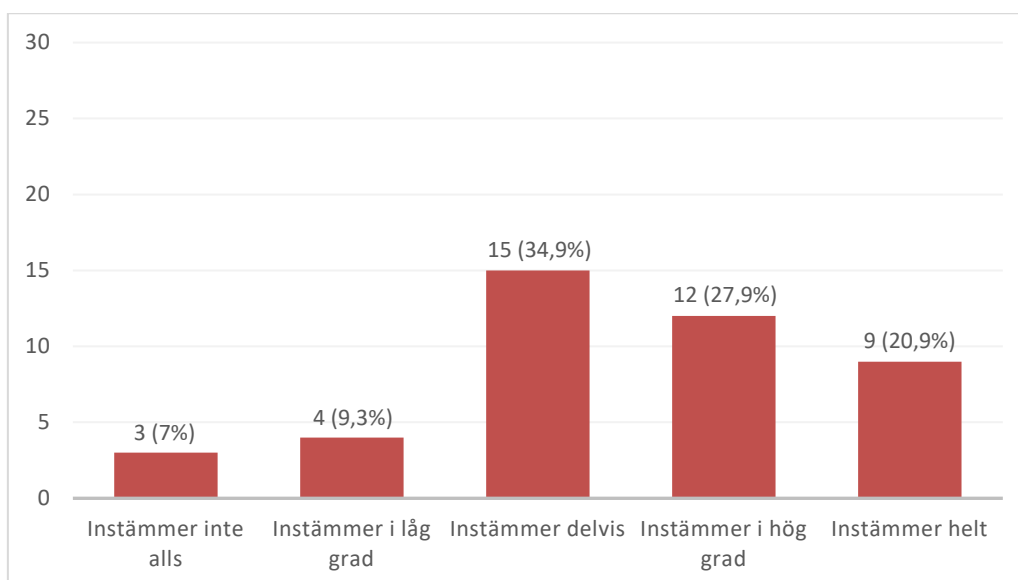
”Det är den ekonomiska biten som sätter stopp. Annars beaktas nog det man kommer med som förslag”

”Till viss del men vi är begränsade av ekonomiska skäl”

”Delvis, vi har många idéer och förbättringsförslag, vissa går att förverkliga men ofta så spelar den ekonomiska aspekten för stor roll!”

”Vi ändrar lekmiljöerna efter behov och barnens intressen men det är mest möbler som man kan flytta runt och leksaker. Finns tyvärr inte i budget att ändra mycket annat”

”Vi möblerar om och byter saker och möbler mellan avdelningarna”

Figur 10. Respondenternas åsikt om deras möjlighet att påverka daghemmets inomhus- och utomhusmiljö. (N=43)

9 Sammanfattning och slutdiskussion

Följande kapitel sammanfattar resultatet av undersökningen och svarar på frågeställningarna för arbetet. Syftet med studien var att ta reda på hur småbarnspedagoger i Österbotten upplever daghemmets fysiska lärmiljöer som grund för en fysiskt aktiv småbarnspedagogisk verksamhet. De centrala frågeställningarna för undersökningen var: Vilka möjligheter och begränsningar ser småbarnspedagogen för rörelse i daghemmets inomhusmiljö? Hur upplever småbarnspedagogen utegården som en plats för fartfyllda och fantasifulla lekar och aktiviteter och på vilket sätt utnyttjar daghemmen närmiljön och naturen för att främja fysisk aktivitet? Genom enkätstudien som skickades ut till 74 av 98 svenskspråkiga daghem anser jag att jag har fått en bra bild av pedagogernas uppfattning om lärmiljöerna och genom detta fått svar på mina frågeställningar.

9.1 Resultatdiskussion

I enkätundersökningen var respondenternas upplevelse av daghemmets inomhusmiljö spridd och det fanns inget utstickande typvärde i resultatet för frågorna gällande daghemmets utformning (fråga 2) och storlek (fråga 3). Detta beror förmodligen på att daghemmen i Österbotten ser väldigt olika ut beroende på när och i vilket syfte som lokalen är byggd. I de fria formuleringarna beskrev bland annat en av respondenterna att byggnaden ursprungligen är en gammal folkskola. En lokal som inte är byggd för småbarnspedagogisk verksamhet

kan både medföra positiva och negativa egenskaper. Det som kan vara gynnsamt med äldre byggnader är att utbudet av små rum ofta är större. Detta gör att barnen kan leka mera ostört och med många rum är förutsättningarna för smågruppsverksamhet bättre. Det som däremot kan vara en utmaning med dessa lokaler är att de ofta saknar friare utrymmen för lek och rörelse och viktiga utrymmen för den vardagliga verksamheten som bland annat tambur och sovrum är sällan optimalt planerade. Ett intressant tillägg i undersökningen skulle ha kunnat vara att addera en fråga hur gammal byggnaden är och i vilket syfte lokalen blivit byggd. Utifrån svaren skulle man ha kunnat studera om det finns några direkta eller indirekta samband mellan lokalen och hur pedagogerna upplever lärmiljöerna som förutsättning för fysisk aktivitet.

En del av respondenterna uttryckte att de har tillgång till gymnastiksal eller ett större sal som gruppen kan använda sig av för lek och fysisk aktivitet. Överlag kunde man se att respondenter som i de fria formuleringarna uttryckte att de hade tillgång till en gymnastiksal var tillfredsställd med inomhusmiljön och dess förutsättningar för aktiva lekar och rörelse. En gymnastiksal eller ett utrymme som enbart är ämnat för rörelse skapar förutsättningar för aktiva lekar och spring. I dessa utrymmen finns inga matbord eller andra avskärmande möbler som utgör ett hinder för leken eller en fara för barnet. Barnet kan i ett sådant utrymme lämna och komma tillbaka till leken på ett annat sätt. Redskap som ribbstolar, hopprep, styltor och byggklossar kan ligga framme hela tiden och på så sätt när som helst bjuda in barnen till fysisk aktivitet. Många daghem använder sovrummet både för vila och för fysisk aktivitet. En utmaning med detta är att leken alltid måste städas undan inför den dagliga vilan. En av respondenterna uttrycker sig på följande sätt i den fria formuleringen:

”Vi använder vårt sovrum som utrymme för rörelsestunder, vilket betyder att allt måste städas undan när man är färdig och man vill gärna få känslan av att det ska vara ett lugnt rum just före sovdags. Ingenstans finns utrymme där barnen vet att de fritt får röra på sig/springa m.m.”

Resultatet för fråga 4: *”Daghemmets möblering och material utmanar och lockar barnet till nya aktiviteter och lekar”* hade en relativt liten spridning. De flesta respondenter ansåg i hög grad (44,2%) och delvis (41,9%) att daghemmets möblering och material är ändamålsenligt. Jämför man material och möblering med exempelvis utrymmenas utformning och utegården gröna områden så är dessa betydligt enklare att påverka och ändra på. Att tillhandahålla material och redskap som utmanar och lockar barnet till lek och rörelse är dessutom enligt grunderna för planen för småbarnspedagogik en del av

pedagogens uppgift och ansvar. Det som ändå behöver påpekas är att pedagogen har ekonomiska begränsningar som de behöver förhålla sig till vid införskaffning av material. Genom att observera och kommunicera med barnet skapar pedagogen tillsammans med barnet daghemmets lärmiljöer. Respondenterna uttrycker i de fria formuleringarna att de möblerar om och byter material med jämna mellanrum och ett bra sätt för att få nytt och inspirerande material är att byta mellan avdelningarna.

Genom de fyra formuleringarna lyfte en respondent ett intressant perspektiv gällande daghemmets inomhusmiljö. Respondenten beskriver att daghemmets avdelning endast består av två rum som inte är optimalt planerade. I utrymmena ska 21 barn och personal samverka, varav ett barn med speciella behov. Respondenten skriver inte vidare vilket specialbehov som barnet i fråga har och hur det tar sig uttryck, men utifrån formuleringen tolkar jag det som att inomhusmiljön inte är optimal för barnet. Respondenten anser att för att barnen ska kunna leka mera ostört inomhus så skulle daghemmet inomhusmiljö behöva tillhandahålla fler utrymmen med mer fria ytor. Jakobsson & Nilsson beskriver att den fysiska miljöns utformning har en viktig betydelse för barn med funktionshinders möjligheter att delta på samma villkor. Tillgängligheten för barn med olika speciella behov begränsas av brister i bland annat lokalens utformning eller på grund av avsaknad av hjälpmedel. För ett barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar är anpassning av ljudmiljö och mängden visuella intryck viktiga. (Jakobsson & Nilsson 2011, 255-256)

Resultatet för hur småbarnspedagogerna upplever daghemmet utomhusmiljö var även här mycket spridd. Trots att typvärdet för resultatet är 4 det vill säga instämmer i hög grad så uppger en betydande andel av respondenterna att det helt och hållet saknas gröna områden. Vad gäller naturmaterialet på utegården kan man även här se att en del av respondenterna upplever en avsaknad av dessa material. Om daghemmet är i en urban miljö är det förstås av förklarliga skäl mindre naturmaterial. En utveckling som man kan se bland modernare daghem är dock att man i allt högre grad använder sig av ”konstgjort” naturmaterial, vilket inte nödvändigtvis är optimalt. Om miljön saknar naturmaterial kan man också i den grad det är möjligt plantera och i övrigt sätta dit naturmaterial i utemiljön. Kring detta har också en av respondenterna gett följande kommentar ”*Buskar, backar, stenar finns. Har beställt träd, som planteras till våren 2023*”. Det finns alltså möjlighet att utveckla en miljö för optimal trivsel och pedagogik även gällande detta område, även om daghemmets placering sätter vissa begränsningar.

I undersökningen kan man avläsa att småbarnspedagoger i Österbotten är mycket nöjda med den närliggande miljön och tillgången till varierande och intressanta terränger. I resultatet mätte fråga 8 *"Daghemmets närliggande miljöer erbjuder rörelse i olika terränger och möjlighet till stimulerande utflykter"* det högsta typvärdet för undersökningen. 30 av 43 (69,8%) respondenter instämde helt i påståendet och ytterligare 11 respondenter instämde i hög grad. Naturen och dess egenskaper är helt unik och småbarnspedagogiken kan dra nytta av naturmaterialets kodning och den varierande topografin. Av Österbottens kommuner är en stor del belägna ute på landsbygden vilket ger daghemmen möjligheten att använda närmiljön regelbundet. Respondenterna beskrev i de fria formuleringarna hur de använder sig av närmiljön i deras verksamhet. *"Regelbundna besök till skogen"*, *"Vi går åtminstone 1 gång/vecka på promenad och avslutar ofta promenaden med ett skogsbesök.* och *"Det finns skog nära daghemmet, som vi vistas i varje vecka."* var några av dessa formuleringar. De fria formuleringarna tyder på att majoriteten av daghemmen använder sig regelbundet av naturen som lärmiljö. Utifrån resultatet av fråga 9 som behandlade trafikarrangemangens säkerhet i närmiljö kan man även konstatera att respondenterna anser att närmiljön är trygg att vistas i. 39 av 43 respondenter, det vill säga 90,7% instämde i hög grad eller helt att trafikarrangemangen i daghemmets närmiljö är säkra.

9.2 Kritisk granskning

För att säkerställa att behöriga småbarnspedagoger besvarade enkäten valde jag att skicka mejlet till daghemmens föreståndare som sedan fick distribuera enkäten vidare till sina pedagoger. I meddelandet försökte jag tydligt och kortfattat förklara syftet med studien och hur jag önskade att enkäten skulle fyllas i. Eftersom jag utformade enkäten som helt anonym har jag i efterhand sett vissa svagheter med undersökningen. När svaren började trilla in kunde jag inte veta vilka daghem som hade fyllt i enkäten och vilka som ännu saknades. Detta gjorde att när en påminnelse skulle skickas ut till daghemmen kunde jag inte veta till vilka som den skulle gå till. Eftersom jag i detta skede redan hade en svarsfrekvens på över 50% valde jag att utelämna påminnelsen och nöja mig med deltagarantalet. I efterhand upptäckte jag även att en deadline för enkäten saknades vilket jag inser har kunnat skapa en otydlighet och påverkat deltagarantalet i undersökningen negativt.

Min preliminära tanke med studien var att en enkät skulle fyllas i per enhet. Detta för att få någon slags helhetsbild av hur de fysiska lärmiljöerna ser ut i Österbotten. Ifall alla småbarnspedagoger från samtliga daghem deltar i studien skulle detta innebära att större enheter har en större påverkan på resultatet jämfört med små enheter. I och med att enkäten

var helt anonym kunde jag i efterhand inte veta om en enkät per daghem faktiskt fylldes i. Även om jag i mejlet försökt tydliggöra detta så kan jag inte veta hur mottagarna har förstått informationen. Detta skulle enkelt ha kunnat förebyggas genom att ge varje deltagare en unik identitetsbeteckning som hindrar deltagare att svara på enkäten flera gånger. Genom identitetsbeteckningarna skulle man även kunna så vilka som inte har svarat och på sätt veta vilka som man ska skicka påminnelser till (Trost & Hultåker 2016, 138). Informationen om vilka daghem som besvarat enkäten skulle även ha gett möjlighet till andra intressanta analyser. Vilka kommuner har ett högt respektive lågt deltagarantal? På vilket sätt har detta kunnat påverka resultatet? Finns det skillnader mellan kommunerna i hur man upplever daghemmets fysiska lärmiljöer? Vad kan detta i sådana fall ha sin grund i?

Tidsplaneringen i undersökningsmomentet hade även kunnat utföras annorlunda. Jag skickade ut ansökningarna om forskningstillstånd 6-8 veckor innan jag skulle börja analysera resultatet. Detta visade sig vara alldeles för sent då många kommuner, fram allt större, har en ganska lång process vad gäller godkännande av forskningslov. Syftet med enkäten var att jag skulle undersöka hur pedagoger från svenskspråkiga kommuner i Österbotten upplever daghemmets inomhus-, utomhus- och närliggande miljöer. I efterhand blev det att jag kunde skicka ut enkäten till 11 av 14 kommuner vilket medförde ett bortfall av 24 daghem. Av dessa 3 kommuner var 2 av dem större kommuner. Jag anser ändå att undersökningen är riktgivande för hur pedagoger i Österbotten upplever daghemmets miljöer trots bortfallet av kommuner.

9.3 Förslag på fortsatt forskning och slutreflektion

Resultatet har gett upphov till en rad följdfrågor som kunde utgöra bra ämnen för framtida forskning. Ett potentiellt område kunde exempelvis vara en kvalitativ studie om hur man utformat den fysiska miljön på ett daghem för ett barn med specialbehov. En slutsats som blir tydlig av resultatet men som också kan anses vara en allmängiltig sanning är att daghemmens miljö starkt begränsas av kommunens ekonomiska resurser. Detta väcker frågor som sträcker sig över flera vetenskapsområden och som kunde förverkligas genom tvärvetenskapliga undersökningar. Ett område som man kunde forska närmare i är exempelvis hur man utformar en optimal fysisk miljö för barnet med begränsade ekonomiska resurser. Med beaktande av den teorin som redogjorts för i arbetet vet man ganska långt hur en optimal miljö ska se ut, utmaningen ligger i att en ekonomisk aspekt starkt måste beaktas vid utformningen av den. Man kunde också göra en kvalitativ studie av daghem som har

uppenbara styrkor eller svagheter på något av områden och granska hur barnen påverkas av dessa omständigheter.

Sammanfattningsvis kan man alltså konstatera att examensarbetet har gett en överblick av vad som förväntas av ett daghems fysiska miljö, respektive huruvida dessa förväntningar kan anses vara uppfyllda. Av resultatet att döma kan man konstatera att det finns svagheter och styrkor i nästan varje daghems fysiska miljö. Å andra sidan är resultatet inte alarmerande på så sätt att miljön är helt och hållet undermålig för småbarnspedagogisk verksamhet. Ett daghem med svagheter i den fysiska miljön innebär ändå en större ansträngning av personalen, samtidigt som det kan ha följder för barnets utveckling. Vad svagheter i den fysiska miljön har för långtgående konsekvenser för personal och barnets utveckling förblir oklart i denna undersökning. Med grund i den forskning som behandlats i detta arbete kan man däremot slå fast att en optimalt utformad fysisk miljö är något eftersträvanvärt och har positiva konsekvenser för både personal och barn.

Källförteckning

Andersson, C. & Fagerström, U. (2020). *Rörelseglädje för hållbara barn: Fysisk aktivitet och välbefinnande i förskolan* (Första upplagan.). Gothia fortbildning AB.

Björklid, P. (2005). *Lärande och fysisk miljö: En kunskapsöversikt om samspelet mellan lärande och fysisk miljö i förskola och skola*. Myndigheten för skolutveckling.

Copeland, K., Khoury, J., Kalkwarf, H. (2016). *Child Care Center Characteristics Associated With Preschoolers' Physical Activity*. *Am J Prev Med*. 50(4):470-479. doi: 10.1016/j.amepre.2015.08.028.

Denscombe, M., & Larson, P. (2016). *Forskningshandboken: För småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna* (3. uppl.). Studentlitteratur.

Grindberg, T. & Jagtøien, G. L. (2000). *Barn i rörelse: Fysisk aktivitet och lek i förskola och skola*. Studentlitteratur.

Grunderna för planen för småbarnspedagogik. (2018) Hämtad 2022-05-11 från https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/grunderna-for-planen-for-smabarnspedagogik-2018_0.pdf

Ericsson, I. (2005). *Rör dig - lär dig: Motorik och inlärning*. SISU.

Fangen, K., & Sellerberg, A. (2011). *Många möjliga metoder* (1. uppl.). Studentlitteratur.

Fastén, O., & Boldemann, C. (2019). *Utomhuspedagogik: Lärmiljö, närmiljö och det utvidgade klassrummet* (Upplaga 1:1.). Studentlitteratur.

Fjørtoft, I. & Sageie, J. (2000). The natural environment as a playground for children. Landscape description and analyses of a natural playscape. *Landscape and Urban Planning*, 48(1–2), 83–97. [https://doi.org/10.1016/S0169-2046\(00\)00045-1](https://doi.org/10.1016/S0169-2046(00)00045-1)

Halldén, G. (2003). Barnperspektiv som ideologiskt eller metodologiskt begrepp. *Pedagogisk Forskning i Sverige* 8(1-2). 12-13.
<https://open.lnu.se/index.php/PFS/article/view/1196/1045>

Jagtøien, G. L., Hansen, K., Annerstedt, C., Claesson, U., Handrum, R., & Jagtøien, G. L. (2002). *Motorik, lek och lärande*. Multicare; Gyldendal undervisning.

Lag om småbarnspedagogik 540/2018. (13.07.2018). Hämtat 2022-05-11 från <https://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/2018/20180540#Pidm45949345170368>

Lapsenoikeudet. (u.å.). *Konventionen om barnets rättigheter*. Hämtad 2022-05-11 från <https://www.lapsenoikeudet.fi/sv/konventionen-om-barnets-rattigheter/>

Liikkuva varhaiskasvatus. (2015, januari). *Småbarnspedagogik i rörelse*. https://www.ilokasvaaliikkuen.fi/sites/www.ilokasvaaliikkuen.fi/files/tiedostot/smabarnspeagogiken_i_rorelse_programdokument_web.pdf

Osnes, H., Skaug, H. N., Eid Kaarby, K. M. & Lindelöf, I. (2012). *Kropp, rörelse och hälsa i förskolan* (1. uppl.). Studentlitteratur.

Pramling Samuelsson, I., & Sheridan, S. (2016). *Lärandets grogrund: Perspektiv och förhållningssätt i förskolans läroplan* (Upplaga 3:1.). Studentlitteratur.

Sheridan, S., Williams, P., & Pramling Samuelsson, I. (2014). Group size and organisational conditions for children's learning in preschool: A teacher perspective. *Educational research (Windsor)*, 56(4), 379-397. <https://doi.org/10.1080/00131881.2014.965562>

Sollerhed, A. (2019). *Rörelse, motorik och fysisk aktivitet bland förskolebarn*. Hämtad 2022-11-1 från <http://hkr.diva-portal.org/smash/get/diva2:1380660/FULLTEXT01.pdf>

Sommer, D., Pramling Samuelsson, I., & Hundeide, K. (2011). *Barnperspektiv och barnens perspektiv i teori och praktik* (1. uppl.). Liber.

Trost, J., & Hultåker, O. (2016). *Enkätboken* (5. rev. uppl.). Studentlitteratur.

Undervisnings- och kulturministeriet. 2016, Glädje, lek och gemensamma aktiviteter. Rekommendationer för fysisk aktivitet under de första åren. Hämtad 2022-05-18 från <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75628/okm24.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Unicef. (u.å.) *Konventionen om barnets rättigheter*. Hämtad 2022-05-11 från <https://www.unicef.fi/barnets-rattigheter/konventionen-om-barnets-rattigheter-hela-texten/>

Bilagor

Bilaga 1: Informationsmejl

Hej!

Mitt namn är Jemine Hjulfors och jag är sista årets socionomstuderande bosatt i Pedersöre. Just nu skriver jag mitt examensarbete om daghemsmiljöns förutsättningar för fysisk aktivitet ur pedagogens synvinkel. Jag undersöker hur småbarnspedagogerna upplever daghemmets inomhus- och utomhusmiljöer som grund för en småbarnspedagogisk verksamhet i rörelse. Enkäten är helt anonym och består av 10 frågor som besvaras utifrån en skala. Det går bra att en småbarnspedagog per enhet fyller i enkäten eller att flera pedagoger från enheten gör det tillsammans.

Om ni har några frågor kring arbetet eller enkäten så är det bara att ställa dem via mejl eller per telefon.

Tack för ert bidrag till mitt examensarbete!

[Aktiverande lärmiljöer enkätundersökning](#)

Mvh,

Jemine Hjulfors

jemine.hjulfors@edu.novia.fi

tel. 040 136 3245

Bilaga 2: Enkätfrågor

1. Jag har kännedom om de nationella rekommendationerna för fysisk aktivitet under småbarnsåren.
2. Daghemmets utrymmen inomhus är utformade så att aktiva lekar kan äga rum, utan att det blir rörigt.
3. Ytorna inomhus är tillräckliga i storlek för att kunna utföra varierande rörelser som främjar både fin- och grovmotoriken.
4. Daghemmets möblering och material utmanar och lockar barnet till nya aktiviteter och lekar.
5. Utrymmena inomhus möjliggör smågruppsveksamhet och aktiviteter i mindre grupper.
6. På daghemmets utegård finns gröna områden med träd, stenar och höjdskillnader som utmanar barnets balans och kroppskontroll.
7. Utegården erbjuder tillräckligt med naturmaterial som barnet kan använda sig av för att skapa egna aktiviteter och lekar.
8. Daghemmets närliggande miljöer erbjuder rörelse i olika terränger och möjlighet till stimulerande utflykter.
9. Trafikarrangemangen i daghemmets närmiljö är trygga och utgör inget hinder för utflykter med barnen.
10. Som småbarnspedagog har jag goda möjligheter att påverka daghemmets inomhus- och utomhusmiljöer.